

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۳۰۲

طاهرزاده، اصغر، ۱۳۳۰-

زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام، / طاهرزاده، اصغر.-
اصفهان: لب المیزان، ۱۳۸۹.
۱۳۶ ص.

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۰۹-۰۹-۳

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
کتابنامه به صورت زیرنویس.
۱- زیارتنامه عاشورا. ۲- نقد و تفسیر.

۲۹۷/۷۷۷

BP۲۷۱/۶۰۴۲۲/ط ۱۳۸۹

۱۹۷۸۲۸۸

کتابخانه ملی ایران

زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام

اصغر طاهرزاده

نوبت چاپ: هفتم، ویرایش جدید
ناشر: لب المیزان
تاریخ انتشار: ۱۳۸۹
قیمت: ۱۴۰۰ تومان
طرح جلد: گروه فرهنگی المیزان
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی: شکبیا
چاپ: پردیس/معنوی
صحافی: دی

کلیه حقوق برای گروه المیزان محفوظ است
مراکز پخش:

۱- گروه فرهنگی المیزان تلفن: ۷۸۵۴۸۱۴-۰۳۱۱
۲- دفتر انتشارات لب المیزان همراه: ۰۹۱۳۱۰۴۸۵۸۲

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا ابْنَ فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ نَسَاءِ الْعَالَمِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ
اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ وَ الْوَتْرَ الْمُؤْتَوْرَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ عَلَى الْأَرْوَاحِ
الَّتِي حَلَّتْ بِفَنَائِكَ عَلَيْكُمْ مِنِّي جَمِيعًا سَلَامُ اللَّهِ أَبَدًا مَا بَقِيَتْ وَ
بَقِيَ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِيَّةُ وَ جَلَّتْ وَ
عَظُمَتِ الْمُصِيبَةُ بِكَ عَلَيْنَا وَ عَلَى جَمِيعِ أَهْلِ الْإِسْلَامِ وَ جَلَّتْ وَ
عَظُمَتِ مُصِيبَتُكَ فِي السَّمَاوَاتِ عَلَى جَمِيعِ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ فَلَعَنَ
اللَّهُ أُمَّةً أَسَّسَتْ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَ الْجَوْرِ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ لَعَنَ
اللَّهُ أُمَّةً دَفَعَتْكُمْ عَنْ مَقَامِكُمْ وَ أزالَتْكُمْ عَنْ مَرَاتِبِكُمْ الَّتِي رَتَّبَكُمْ
اللَّهُ فِيهَا وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكُمْ وَ لَعَنَ اللَّهُ الْمُمَهَّدِينَ لَهُمْ بِالْتَّمَكِينِ
مِنْ قِتَالِكُمْ بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَ مِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَ اتَّبَاعِهِمْ
وَ أَوْلِيَائِهِمْ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ إِنِّي سَلِمْتُ لِمَنْ سَأَلَكُمْ وَ حَرَبْتُ لِمَنْ

حَارَبَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ لَعَنَ اللَّهُ آلَ زِيَادٍ وَ آلَ مَرْوَانَ وَ لَعَنَ
اللَّهُ بَنِي أُمَيَّةَ قَاطِبَةً وَ لَعَنَ اللَّهُ ابْنَ مَرْجَانَةَ وَ لَعَنَ اللَّهُ عُمَرَ بْنَ
سَعْدٍ وَ لَعَنَ اللَّهُ شِمْرًا وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَ أَلْجَمَتْ وَ تَنَقَّبَتْ
لِقِتَالِكَ بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي لَقَدْ عَظُمَ مُصَابِي بِكَ فَاسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي
أَكْرَمَ مَقَامَكَ وَ أَكْرَمَنِي أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ تَارِكٍ مَعَ إِمَامٍ مَنْصُورٍ
مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي عِنْدَكَ
وَ جِيهَا بِالْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ
إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَى رَسُولِهِ وَ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ إِلَى
فَاطِمَةَ وَ إِلَى الْحَسَنِ وَ إِلَيْكَ بِمُؤَالَاتِكَ وَ بِالْبِرَاءَةِ مِمَّنْ أَسَّسَ
أَسَاسَ ذَلِكَ وَ بَنَى عَلَيْهِ بُنْيَانَهُ وَ جَرَى فِي ظُلْمِهِ وَ جَوْرِهِ عَلَيْكُمْ
وَ عَلَى أَشْيَاعِكُمْ بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَ أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ
ثُمَّ إِلَيْكُمْ بِمُؤَالَاتِكُمْ وَ مُؤَالَاتِهِ وَ لِيَّكُمْ وَ بِالْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ وَ
النَّاصِبِينَ لَكُمْ الْحَرْبَ وَ بِالْبِرَاءَةِ مِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَ اتَّبَاعِهِمْ إِنِّي سَلِّمٌ
لِمَنْ سَالَمَكُمْ وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَكُمْ وَ وَلِيٌّ لِمَنْ وَالَاكُمْ وَ عَدُوٌّ
لِمَنْ عَادَاكُمْ فَاسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أَكْرَمَنِي بِمَعْرِفَتِكُمْ وَ مَعْرِفَةِ أَوْلِيَائِكُمْ
وَ رَزَقَنِي الْبِرَاءَةَ مِنْ أَعْدَائِكُمْ أَنْ يَجْعَلَنِي مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَ
الْآخِرَةِ وَ أَنْ يُثَبِّتَ لِي عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ
أَسْأَلُهُ أَنْ يُبَلِّغَنِي الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَ أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ

تَارِي مَعَ إِمَامٍ هُدَى ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ وَ أَسْأَلُ اللَّهَ بِحَقِّكُمْ
 وَ بِالشَّانِ الَّذِي لَكُمْ عِنْدَهُ أَنْ يُعْطِنِي بِمُصَابِي بِكُمْ أَفْضَلَ مَا
 يُعْطِي مُصَابَا بِمُصِيبَتِهِ مُصِيبَةً مَا أَعْظَمَهَا وَ أَعْظَمَ رِزْيَتَهَا فِي
 الْإِسْلَامِ وَ فِي جَمِيعِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِي مَقَامِي
 هَذَا مِمَّنْ تَنَالُهُ مِنْكَ صَلَوَاتٌ وَ رَحْمَةٌ وَ مَغْفِرَةٌ اللَّهُمَّ اجْعَلْ
 مَحْيَايَ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مَمَاتِي مَمَاتِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ
 مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ تَبَرَّكَتَ بِهِ بَنُو أُمِّيَّةٍ وَ ابْنُ آكَلَةِ الْأَكْبَادِ
 اللَّعِينُ ابْنُ اللَّعِينِ عَلَى لِسَانِكَ وَ لِسَانِ نَبِيِّكَ «صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ
 آلِهِ» فِي كُلِّ مَوْطِنٍ وَ مَوْقِفٍ وَ قَفَّ فِيهِ نَبِيِّكَ «صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ
 آلِهِ» اللَّهُمَّ الْعَنِ أَبَا سُفْيَانَ وَ مُعَاوِيَةَ وَ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ عَلَيْهِمْ
 مِنْكَ اللَّعْنَةُ أَبَدَ الْأَبْدِينَ وَ هَذَا يَوْمٌ فَرِحَتْ بِهِ آلُ زِيَادٍ وَ آلُ
 مِرْوَانَ بِقَتْلِهِمُ الْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهُمَّ فَضَاعَفْ عَلَيْهِمْ
 اللَّعْنَ مِنْكَ وَ الْعَذَابَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ فِي
 مَوْقِفِي هَذَا وَ أَيَّامِ حَيَاتِي بِالْبِرَاءَةِ مِنْهُمْ وَ اللَّعْنَةِ عَلَيْهِمْ وَ بِالْمُوَالَاةِ
 لِنَبِيِّكَ وَ آلِ نَبِيِّكَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ پس صد مرتبه
 می گوئی «اللَّهُمَّ الْعَنُ أَوَّلَ ظَالِمٍ ظَلَمَ حَقَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ
 آخِرَ تَابِعٍ لَهُ عَلَى ذَلِكَ. اللَّهُمَّ الْعَنِ الْعِصَابَةَ الَّتِي جَاهَدَتِ الْحُسَيْنِ
 وَ شَايَعَتْ وَ بَايَعَتْ وَ تَابَعَتْ عَلَى قَتْلِهِ. اللَّهُمَّ الْعَنَّهُمْ جَمِيعًا» پس

صد مرتبه می گوئی: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ وَ عَلَی
 الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ عَلَیْكَ مِنِّي سَلَامُ اللَّهِ أَبَدًا مَا بَقِيتُ وَ
 بَقِيَ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ وَ لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَتِكُمْ .
 السَّلَامُ عَلَی الْحُسَيْنِ وَ عَلَی عَلِيٍّ بِنِ الْحُسَيْنِ وَ عَلَی أَوْلَادِ
 الْحُسَيْنِ وَ عَلَی أَصْحَابِ الْحُسَيْنِ». پس می گوئی: «اللَّهُمَّ خُصَّ
 أَنْتَ أَوَّلَ ظَالِمٍ بِاللَّعْنِ مِنِّي وَ ابْدَأْ بِهِ أَوْلَادًا ثَمَّ الثَّانِي وَ الثَّلَاثَ وَ
 الرَّابِعَ اللَّهُمَّ الْعَن يَزِيدَ خَامِسًا وَ الْعَن عُبَيْدَ اللَّهِ بِنَ زِيَادٍ وَ ابْنَ
 مَرْجَانَةَ وَ عُمَرَ بِنَ سَعْدٍ وَ شِمْرًا وَ آلَ أَبِي سُفْيَانَ وَ آلَ زِيَادٍ وَ آلَ
 مَرْوَانَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». پس به سجده می روی و می گوئی:
 «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ لَكَ عَلَي مَصَابِهِمُ الْحَمْدُ لِلَّهِ
 عَلَي عَظِيمِ رَزِيَّتِي اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَفَاعَةَ الْحُسَيْنِ يَوْمَ الْوُرُودِ وَ
 ثَبِّتْ لِي قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَكَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَ أَصْحَابِ الْحُسَيْنِ الَّذِينَ
 بَدَّلُوا مُهْجَهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ».

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۷	مقدمه مولف
۱۸	زیارت عاشورا؛ حدیث قدسی
۲۶	یگانه شدن جان
۳۰	برگشت به مقام عنداللهی
۳۵	امام حسین علیه السلام گمشده‌ی بشریت
۴۲	جایگاه اشک برای امام حسین علیه السلام
۵۰	خونی که هرگز هدر نمی‌رود
۵۴	جایگاه اصحاب حسین علیه السلام
۵۶	پدر امت
۶۱	تنفر جهت‌دار
۶۵	مدیریت قوه‌ی غضبیه
۷۰	در اوج یگانگی
۷۶	دریچه‌های تقرب به خدا
۸۳	جبهه‌ای زنده و فعال
۸۸	طلب مقام محمود
۹۳	انتظار پاداشی بزرگ
۹۶	پرواز به سوی افق‌های برتر
۹۹	بزرگ‌ترین تقاضا
۱۰۲	غم غربت

- ۱۰۷ مدیریت حُبّ و بغض
- ۱۱۱ لعنت‌های جان‌بخش
- ۱۱۴ ملاقاتی روحانی
- ۱۱۶ بهترین راه اصلاح نفس
- ۱۲۳ زیبایی‌های کربلا
- ۱۲۶ مقام معیت با امام حسین علیه السلام

۱- ضروری ترین نیاز بشر ارتباط با عالم ملکوت و آزاد شدن از هبوطی است که با نزدیکی به شجره‌ی ممنوعه در آن قرار گرفت و ارتباط با عالم ملکوت میسر نمی‌شود مگر آن که به انسان‌های ملکوتی که با وجودشان اشاره به آن عالم دارند نظر اندازیم. حضرت سیدالشهداء علیه السلام در کربلا چنین راهی را در جلو بشریت گشودند، لذا ما با زیارت آن حضرت به ملاقات آن امام می‌رویم تا ما نیز نظاره‌گر ملکوت عالم باشیم و از جرگه‌ی مسلمانانی که امام را شهید می‌کنند به در آییم و به جرگه‌ی گروهی پیوندیم که در امام ذوب شدند و خون‌خواهی او را خون‌خواهی خود دانستند و از خدا خواستند که «أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِي...» خون‌خواهی حسین علیه السلام را که خون‌خواهی خودم محسوب می‌شود، رزق من گردان که جان من جدای از جان مولایم حسین علیه السلام نیست.

۲- انسان دارای چهره‌های مختلفی است که هر زمان با چهره‌ای از خود روبه‌رو می‌شود و به تماشای آن می‌نشیند. انسان در کربلا با عالی‌ترین وجه انسانی روبه‌رو می‌گردد و در طلب آن اشک تمنا سر می‌دهد و در زیارت عاشورا سعی دارد همه‌ی حجاب‌های بین خود و آن چهره‌ی نهایی انسانی را کنار

بزند تا در یگانگی با امام ندا سر دهد «الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَيَّ عَظِيمٍ رَزَيْتِي» حمد خدا را به جهت مصیبت بزرگ من، آری مصیبت بر امام حسین علیه السلام را مصیبت خود احساس می کند و شرط یگانگی با امام را به انتها می رساند.

۳- زیارت عاشورا اشاره به راهی است که باید طی شود و معراجی است که باید به آن دست یافت. انسان از طریق آن زیارت متوجه می شود طلب در او زنده است و غرایز مانع راه اند، ولی به مدد زیارت حضرت سیدالشهداء علیه السلام امکان طی مسیر هست. با نظر به آن حضرت از خداوند تقاضا می کند که؛ «اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي عِنْدَكَ وَجِيهاً بِالْحُسَيْنِ علیه السلام» خداوندا! مرا به حقیقت حسین علیه السلام پسندیده‌ی در گاهت قرار بده، تا بتوانم جهت جان خود را به خدا اندازم و در مسیر حقیقت یابی، طریقت حسین علیه السلام را پیشه‌ی خود کنم تا همچنان که کربلا را عشق به خدا آفرید من نیز از آن عشق بی بهره نباشم و از هبوط به درآیم و به معیت با حسین علیه السلام و اصحاب او نایل گردم و بتوانم از خدا تقاضا کنم؛ «أَسْأَلُهُ أَنْ يُبَلِّغَنِي الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ» مرا نیز به مقام محمود نایل گرداند.

۴- در متن کتاب ملاحظه خواهید کرد کلمه کلمه‌ی زیارت عاشورا با دقت و ظرافت تمام انتخاب شده و در تکرار

مضامین تعمّدی دقت برانگیز مدّ نظر بوده و نام‌هایی که عنوان شده همه از سر دقت انتخاب شده تا ما بتوانیم زندگی امروز خود را با زیارت عاشورا تغذیه کنیم.

۵- با تأمل در زیارت عاشورا معلوم می‌شود که آن زیارت شناسنامه‌ی فرهنگی و سلوکی شیعه است و لعن‌های مطرح‌شده در آن جهت تولی و تیرّای مسلمانان را روشن می‌کند تا هر مسلمانی جایگاه خود را در نبرد بی‌امان حق و باطل تعیین و تعریف کند و از حضور در جبهه‌ی معنوی حق در هزاره‌ی سوم محروم نماند و معلوم شود او نیز بخشی از این جبهه است.

۶- روشن است که «لعن» گفتن مقوله‌ای متفاوت از ناسزاگفتن و فحش دادن است، فحش دادن شأن یک مسلمان نیست همچنان که علی علیه السلام فرمودند: «إِنِّي أَكْرَهُ لَكُمْ أَنْ تَكُونُوا سَبَّابِينَ»^۱ به خدا سوگند دوست ندارم شما از دشنام‌دهندگان باشید. ولی «لعن» کردن یک نوع بیزاری جستن از ظلم و ظالم و فاصله گرفتن از راه سپاه اهل باطل و موجب قرب به جبهه‌ی امام حسین علیه السلام می‌شود و این که در دل ما جایی برای همراهی با ظلم و ظالم نیست. همان‌طور که خداوند بر اهل کفر لعنت می‌کند و لعنت لعنت‌کنندگان را نیز بر آن‌ها می‌فرستد و

می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ».^۲ کسانی که دلایل روشن، و وسیله‌ی هدایتی را که نازل کرده‌ایم، بعد از آن که در کتاب برای مردم بیان نمودیم، کتمان کنند، خدا آن‌ها را لعنت می‌کند؛ و همه لعن‌کنندگان نیز، آن‌ها را لعن می‌کنند.

۷- وقتی به عمر سعد «لعنت» کردیم به این معنی است که دیگر در اردوگاهی که شخصیت عمر سعد هست، جای ما آن جا نیست و با توجه به لعنت‌های جامعی که در آن زیارت هست، راه برای انتخاب جایگاهی در کنار امام حسین علیه السلام آسان می‌گردد. پس هر جا که شخصیت‌های مورد لعن در زیارت عاشورا آن جا نباشند جای ما آن جا خواهد بود که جایگاه همراهی و همدلی با امام حسین علیه السلام است و در آن حال توگی و تبرّی از حالت ذهنی خارج می‌شود و صورت کاربردی به خود می‌گیرد و این به معنی پاشیدن تخم کینه نیست، بلکه به معنی آن است که پرونده‌ی کربلا مفتوح است و ما می‌توانیم با امام حسین علیه السلام اتحاد روحانی برقرار کنیم و متوجه باشیم «سپر

از دست مینداز که جنگ است هنوز» مواظب باش در این جنگ در جبهه‌ی باطل قرار نگیری.

۸- نام‌هایی که در زیارت عاشورا آمده بیش از آن که نام اشخاص باشد اشاره به شخصیت‌هایی است که در همه‌ی زمان‌ها وجود دارند و زیارت عاشورا پنجره‌ی روشنی است برای شخصیت‌شناسی و ملاک‌هایی می‌دهد تا انسان در هر زمان یزید و شمر و آل مروان و آل زیاد زمان را بشناسد و جهت روح و روان خود را از آن‌ها جدا کند تا در اعلام موضع، در نبرد تاریخی حق و باطل، بی‌موضع و بی‌طرف نباشد. زیرا بنا به فرمایش قرآن؛ «فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ»^۳ اگر انسان از دایره‌ی حق بیرون آمد، هر جا باشد در دایره‌ی گمراهی و کفر است.

۹- نصرت طلبیدن حضرت اباعبدالله علیه السلام که فرمود: «هَلْ مِنْ نَاصِرٍ يَنْصُرُنِي...» خطاب به لشکریان عمر سعد نیست، خطاب به همه‌ی آن‌هایی است که می‌خواهند در نبرد تاریخی حق با باطل در کنار حسین علیه السلام باشند و از سیر روحانی و اتحاد با جان نورانی حضرت سیدالشهداء علیه السلام عقب نیفتند و همچون امام خمینی «در جنگ بیرونی و درونی با باطل، جای

خود را تعیین کنند و با بازنگه داشتن پرونده‌ی نبرد تاریخی حق و باطل کربلا، جبهه‌ی زمانه‌ی خود را مدیریت نمایند و به پویایی اسلامی ادامه دهند.

۱۰- زیارت عاشورا نقطه‌ی مکرر رجوع به کربلا است و نظر به راهی است که انتخاب حق برای انسان‌ها سخت و پیچیده نگردد، به شرطی که به کربلا و مقام قدسی امام حسین علیه السلام درست بنگریم و لذا سعی شده است در کتابی که پیش رو دارید این موضوع مورد غفلت قرار نگیرد.

۱۱- این کتاب بدون ویرایش‌های معمولی ادبی و با همان روح حضوری که سخنران محترم انجام داده خدمتتان عرضه می‌شود تا امکان ارتباط روحی با اصل زیارت برای خواننده‌ی محترم در سرتاسر کتاب باقی بماند و راهی جهت انس با مقام حضرت سیدالشهداء علیه السلام باشد. از این رو کتاب حاضر کتابی است برای بارها خواندن، گشودن دوباره‌ی آن آغاز توسلی است به آستان مقدس حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام و آن گونه که در متن آمده؛ «بهانه‌ای است برای سیر در مقام نورانی امام حسین علیه السلام و اتحاد روحانی با آن ذات مقدس».

۱- بهترین توصیف در رابطه با عظمت زیارت عاشورا متن زیارت است و این که چگونه آن زیارت ابعاد روحانی انسان را برمی‌انگیزاند و موانع اُنس با شهدای کربلا را برطرف می‌کند. عمده آن است که بدانیم این زیارت یک نحوه سلوک روحانی است و به صورت کاملاً کاربردی می‌توان از آن بهره گرفت، إن شاء الله با مطالعه‌ی کتاب دلیل این ادعا روشن می‌شود.

۲- در مورد سند زیارت عاشورا بزرگان دین سخنان مبسوطی اظهار فرموده‌اند که بنده فکر می‌کنم با توجه به تأیید سند زیارت عاشورا توسط حضرت آیت‌الله شبیری زنجانی که بنا به نظر اهل فن، در موضوع رجال‌شناسی، اگر نگوئیم بی‌نظیرند مسلم کم‌نظیرند، دیگر هیچ شبهه‌ای بر موثق بودن آن زیارت باقی نمی‌ماند، ایشان در جواب سؤال از سند زیارت عاشورا با دلایلی که ذکر می‌فرمایند آن را صحیح می‌دانند.^۱

۱ - به استفتاء شماره ۴۳۸۳ دفتر حضرت آیت‌الله شبیری زنجانی و یا پایگاه

زیارت عاشورا در دو کتاب مهم «کامل الزیارات»، تألیف مرحوم شیخ ابوالقاسم جعفر بن محمد بن جعفر بن موسی بن قولویه و «کتاب مصباح المتعبدین و سلاح المتعبدین» نوشته‌ی مرحوم ابی جعفر محمد بن الحسن الطوسی، آمده است. مرحوم شیخ طوسی، این کتاب را مختصر نمود و نام آن را مختصر المصباح نهاد. قابل ذکر است، اگر چه بنای شیخ در این کتاب، بر اختصار بوده ولی از جهت اهمیت زیارت عاشورا، آن را نیز نقل نموده است.

زیارت عاشورا از دو طریق نقل شده است: یکی از طریق امام باقر علیه السلام که آن را علقمة بن محمد حضرمی و محمد بن اسماعیل از صالح بن عقبه، و او از مالک جهنی از امام باقر علیه السلام نقل کرده‌اند. و یکی هم از طریق امام صادق علیه السلام که آن را صفوان بن مهران جمال (از اصحاب نیک امام صادق و امام کاظم) نقل کرده‌اند. از این طریق دوم استفاده می‌شود که زیارت عاشورا؛ حدیث قدسی است. زیرا در این حدیث آمده سیف بن عمیره می‌گوید: صفوان گفت امام صادق علیه السلام فرمود: «همواره این زیارت و دعایش را بخوان، که من بر کسی که این زیارت و دعایش را از دور و نزدیک می‌خواند

ضامنم که زیارتش قبول گردد، و سعیش مورد تقدیر خداوند شود، و سلام او به امام حسین علیه السلام برسد، و حاجتش - هرگونه و هرقدر باشد - از سوی خداوند برآورده گردد.» آنگاه امام صادق علیه السلام به من فرمود: «يَا صَفْوَانُ وَجَدْتُ هَذِهِ الزِّيَارَةَ مَضْمُونَةً بِهَذَا الضَّمَانِ عَنِ أَبِي وَ أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَخِيهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ جَبْرِئِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَضْمُونَةً بِهَذَا الضَّمَانِ قَالَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «أَيُّ صَفْوَان! من این زیارت را با همین ضمانت - قبولی و تقدیر الهی و وصول سلام - از پدرم، و پدرم امام سجاد علیه السلام با همین ضمانت از امام حسین علیه السلام و ایشان با همین ضمانت از برادرش امام حسن علیه السلام و ایشان با این ضمانت از پدرشان امیر مؤمنان علی علیه السلام و امیر مؤمنان علیه السلام با همین ضمانت از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و ایشان با همین ضمانت از جبرئیل، و او با همین ضمانت از خداوند متعال نقل کردند.

به گفته‌ی اهل فن به فرض این که سند زیارت عاشورا، قوی نباشد - که البته سند معتبری دارد - متن قوی و هماهنگی آن با روایات و زیارت‌های دیگر، دلیل بر قوت آن است. به طور

۲ - «مصباح المتهجد»، ابو جعفر محمد بن حسن طوسی طبق نقل بحار الانوار،

ج ۱۰۱، ص ۲۹۹. سید عبد الکریم بن طاووس، فرحة الغری بصرحة القرى.

قطع می‌توان گفت که هریک از فرازهای زیارت عاشورا چه آن‌جا که مدح و ستایش و سلام است و چه آن‌جا که نفرین و لعن بر دشمنان خداست، با ده‌ها روایت معتبر، قابل تصدیق و تأیید است. و این در علم اصول ثابت است که از راه‌های اثبات صحّت یک روایت، مطابقت متن آن با آیات و روایات دیگر است. از آیت الله بهجت درباره‌ی سند زیارت عاشورا پرسیدند، ایشان گفتند: «متن زیارت عاشورا بر عظمت آن شاهد و گواه است. یعنی چنین متنی، نیاز به سند ندارد.»^۳

توجه بسیارِ مراجع تقلید و خبرگان علم فقه و رجال و مداومت آنان در قرائت زیارت عاشورا از گذشته تا حال، خود دلیل اهمیت و عظمت این زیارت است.

توجه و مداومت بزرگانی چون آیت‌الله شیخ محمدحسین اصفهانی (معروف به کمپانی)، آیت‌الله شیخ صدرای بادکوبه‌ای، آیت‌الله حاج میرزا ابوالفضل تهرانی، آیت‌الله شیخ مرتضی انصاری، علامه‌ی مجلسی، آیت‌الله میرزا محمد تقی شیرازی، عالم بزرگوار شیخ نجفی قوچانی صاحب کتابهای سیاحت غرب و سیاحت شرق، آیت‌الله

۳- «شرح زیارت عاشورا و داستان‌های شگفت آن»، موسی خسروی، ص

شیخ عبدالکریم حائری مؤسس حوزه‌ی علمیه‌ی قم و بسیاری از علمای دیگر، بر زیارت عاشورا شاهد بر این مدعاست.

از فرزند علامه‌ی امینی نقل می‌کنند که: پدرم با کثرت مطالعات و تحقیقاتی که داشت، بر خواندن زیارت عاشورا مداومت داشت، و من حدود چهار سال بعد از فوتشان، ایشان را خواب دیدم و از ایشان پرسیدم که چه عملی باعث نجات است، به من گفتند: زیارت عاشورا را به هیچ عنوان و عذری ترک مکن.

در کتاب شریف نجم الثاقب صفحه‌ی ۴۶۴ و نیز کتاب مفاتیح الجنان، حکایت سید رشتی چنین نقل شده است:

«مرحوم سید احمد بن سید هاشم بن سید حسن موسوی رشتی، در سفر حج از قافله عقب ماند. حضرت بقیة الله الاعظم، ارواحنا فداه، او را نجات دادند. در این تشرّف، حضرت مهدی علیه السلام به او می‌فرمایند: که نافله‌ی شب بخوان تا راه را پیدا کنی، او نماز شب را می‌خواند. بعد به او می‌فرمایند: جامعه بخوان، مرحوم رشتی جامعه را از حفظ می‌خواند. بعد امام زمان علیه السلام می‌فرمایند: عاشورا بخوان. او زیارت عاشورا را نیز با تمام لعن و سلام و دعای علقمه از حفظ می‌خواند. آنگاه حضرت او را سوار بر مرکب کرده و به دوستانش می‌رسانند و در بین راه، به

سید رشتی می‌فرماید: چرا شما نافله نمی‌خوانید؟ نافله،
نافله، نافله. چرا شما عاشورا نمی‌خوانید؟ عاشورا، عاشورا،
عاشورا. چرا شما جامعه نمی‌خوانید؟ جامعه، جامعه،
جامعه».

امام باقر علیه السلام فرمودند: وقتی این زیارت را با آدابش
خواندی؛ «كَتَبَ اللَّهُ لَكَ بِهَا أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَا عَنكَ أَلْفَ
أَلْفِ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَكَ مِائَةَ أَلْفِ أَلْفِ دَرَجَةٍ وَكُنْتَ مِمَّنْ اسْتُشْهِدَ
مَعَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ حَتَّى تُشَارِكَهُمْ فِي دَرَجَاتِهِمْ وَلَا تُعْرَفُ إِلَّا
فِي الشُّهَدَاءِ الَّذِينَ اسْتُشْهِدُوا مَعَهُ وَكَتَبَ لَكَ ثَوَابَ كُلِّ نَبِيٍّ وَ
رَسُولٍ وَزِيَارَةَ مَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ علیه السلام مُنْذُ يَوْمِ قُتِلَ»^۴
خداوند متعال برای تو هزارهزار حسنه نوشته و هزارهزار گناه
محو می‌فرماید و صد هزارهزار درجه مقام و مرتبه‌ی تو را بالا
برده و تو را از کسانی قرار می‌دهد که با حضرت
حسین بن علی « شهید شده‌اند و بدین ترتیب در درجه‌ی
ایشان قرارت می‌دهد و شناخته نمی‌شوی مگر در زمره‌ی
شهادتی که با آن حضرت شهید شده‌اند و ثواب تمام انبیاء و
رسولان و کسانی را که زیارت امام حسین علیه السلام را از زمان
شهادتش تا به الآن نموده‌اند برایت می‌نویسد.

^۴ - کامل‌الزیارات، ص ۱۷۶.

گفته شده که بسیاری از بزرگان و مراجع و عرفا، زیارت عاشورا را با صد بار لعن و سلام می خواندند و از جمله نقل شده که امام خمینی « چنین زیارت می کردند. همچنین حضرت آیت الله العظمی بهجت » « می گویند: « شیخ انصاری زیارت عاشورا را با صد لعن و سلام می خواندند ». آری فرموده اند: اگر قرائت صدبار لعن و سلام در هنگام زیارت عاشورا باعث عسر و حرج و یا سبب نخواندن زیارت عاشورا شود اگر چنانچه بعد از هر بخش از لعن ها و سلام ها بگوید: «تَسْعًا وَتِسْعِينَ مَرَّةً» إِنْ شَاءَ اللَّهُ ثَوَابِ زِيَارَتِ كَامِلٍ رَا خَوَاهِدِ دَاشْت. و نیز از امام هادی عليه السلام نقل شده که فرمودند: «من قرء لعن زيارة العاشورا المشهورة مرة واحدة ثم قال: اللهم العنهم جميعا تسعة و تسعين مرة كان كمن قرئه مائة مرة، و من قرء سلامها مرة واحدة، ثم قال السلام على الحسين، و على علي بن الحسين و على اولاد الحسين و على اصحاب الحسين تسعا و تسعين مرة كان كمن قرئه مائة مرة تامة من اولهما الى آخرهما»؛ کسی که در زیارت عاشورا، در فراز لعن، یک بار آن را کامل بخواند (اللهم العن اول ظالم ظلم...)، سپس ۹۹ بار بگوید «اللهم العنهم جميعا»، مانند آن است که همه ی این فراز لعن را صدبار گفته است، همچنین اگر یک بار

فراز سلام را تا آخر به طور کامل بخواند، سپس ۹۹ بار بگوید:
«السلام علی الحسین، و علی علی بن الحسین و علی
اولادالحسین و علی اصحاب الحسین» مانند آن است که
همه‌ی فراز سلام را به طور کامل خوانده است.^۵
باز تأکید می‌شود بهترین توصیف جهت نقش زیارت
عاشورا در اصلاح امور فردی و اجتماعی، تدبّر در متن زیارت
است، به امید آن که در این راستا قدم کوچکی برداشته باشیم.
إن شاء الله.

۵ - شفاء الصدور فی شرح زیارة العاشور، تالیف میرزا ابوالفضل تهرانی، لؤلؤ

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ وَ عَلَيَّ
 الْأَرْوَاحَ الَّتِي حَلَّتْ بِفَنَائِكَ عَلَيَّكَ مِنِّي سَلَامٌ
 اللَّهُ أَبَدًا مَا بَقِيَتْ وَ بَقِيَ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ وَ
 لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَتِكُمْ السَّلَامُ
 عَلَيَّ الْحُسَيْنِ وَ عَلَيَّ عَلِيَّ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ
 عَلَيَّ أَوْلَادِ الْحُسَيْنِ وَ عَلَيَّ أَصْحَابِ
 الْحُسَيْنِ﴾

قصد داریم زیارت عاشورا را از زاویه‌ای بحث کنیم که
 ان شاء الله عزاداری برای حضرت اباعبدالله علیه السلام و توجه به
 حضرت، سرمایه‌ای متعالی و حیاتی برین برای روح و قلب ما
 بشود.

امیدوارم فرصتی پیش آید تا به صورت مفصل به زیارت
 عاشورا به عنوان یک دایرةالمعارف سلوکی بپردازیم، ولی
 سعی می‌شود در این فرصت کوتاه در همان راستا نظری

مختصر به آن داشته باشیم تا با توجه به این زیارت شریف نصیبی الهی برای خود به دست آوریم.

خودتان می‌دانید هدف این است که انسان به وحدت برسد. ما در این دنیا آمده‌ایم تا از پراکندگی فکری و میل‌های پراکنده و هوس‌های متفاوت آزاد شویم و به وحدت شخصیت برسیم و در انسانیت به یگانگی دست یابیم، نه ملائکه گردیم و نه خدا شویم، بلکه انسان شویم، اما انسانی یک دله، نه صد دله. انسانی که کل وجود و کل اراده‌هایش یک اراده شود و آن اراده، اراده‌ی خداخواهی باشد، در آن صورت است که این انسان یگانه شده‌ی فارغ از میل‌های پراکنده، شأن اتصال به حضرت احد و خدای یگانه را پیدا می‌کند.

نماز را هم برای همین هدف می‌خوانیم که جان ما با پشت کردن به کثرت‌ها، تماماً یک اراده شود و معبود یگانه را قبله‌ی خود قرار دهد. به همین جهت خداوند می‌فرماید: «أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدِكْرِي»؛^۱ نماز به پا دار جهت یاد من، به طوری که جهت جانت به سوی من باشد که خدای واحد یگانه هستم و

جمله‌ی «اللَّهُ أَكْبَرُ» را هم به همین قصد می‌گوییم، تا بزرگی خدا جایی برای بزرگ‌نمایی غیر، در جان ما نگذارد و جانمان با توجهات پراکنده به عالم کثرت، تگه تگه نشود. می‌خواهیم یگانه شویم، آن وقت با یگانه شدن جان، به نهایت خود که تقرب به یگانه‌ی مطلق یعنی حضرت احد است نایل می‌شویم.

شما یک موجود مجرد و غیر مادی هستید. حقیقت شما نه بدن شماست و نه خیالات شما. جنس شما این است که می‌توانید به سوی عالم غیب سیر کنید. مگر وقتی می‌گویید «اللَّهُ أَكْبَرُ» چه کار می‌کنید؟ اگر همین حالا از عمق جان بگویید: «اللَّهُ أَكْبَرُ» همین حالا جان شما متوجه کبریایی حضرت «اللَّهُ» می‌شود و به سوی عالم غیب سیر می‌کنید، چون حقیقت شما آن جایی است. پس با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» به راحتی در عالم غیب که وطن اصلی شما است و همین حالا باطن شما در آن جا است، سیر کرده‌اید.^۲ چون حقیقت شما حضور در عالم غیب است. به گفته‌ی مولوی:

ما به فلک بوده‌ایم، یار ملک بوده‌ایم

باز همان جا رویم، جمله که آن شهر ماست

۲- برای شرح مفصل این موضوع به کتاب «چگونگی فعلیت یافتن باورهای

دینی» از همین مؤلف رجوع فرمائید.

خود ز فلک برتریم، وز ملک افزون‌تریم
 زین دو چرا نگذریم، منزل ما کبریا است
 عالم خاک از کجا، گوهر پاک از کجا
 بر چه فرود آمدید، باز کنید این چه جاست
 بخت جوان یار ماست، دادن جان کار ماست
 غافله‌سالار ما، فخر جهان مصطفی است
 ما گاهی اوقات دارای سیر روحانی هستیم ولی خودمان
 متوجه نیستیم. در مورد سیر با ذکر «اللَّهُ أَكْبَرُ» ابتدا با تفکر بر
 روی معنی «اللَّهُ أَكْبَرُ» متوجه کبریایی حضرت «الله» و این که
 او بالاتر از آن است که به وصف آید می‌شوید، سپس
 آرام آرام آن را به قلب می‌رسانید و ان شاء الله نور «اللَّهُ أَكْبَرُ» در
 قلب شما تجلی می‌کند و جان شما با نور کبریایی حضرت
 پروردگار مأنوس می‌شود، در چنین شرایطی هر وقت جانتان را
 متوجه این اعتقاد کردید دیگر در مفهوم ذهنی «اللَّهُ أَكْبَرُ»
 متوقف نیستید بلکه سیر معنوی و غیبی برایتان پیش می‌آید و
 لذا حالتان تغییر می‌کند و منور به نور کبریایی آن حضرت
 می‌گردد، به عبارتی جانتان - حتی در حد محدود - به یک مقام
 وارد می‌شود، این دیگر گذر از مفهوم و معنای ذهنی و سیر به
 سوی اُنس با حقایق است.

در راستای گذر از مفهوم و انس با حق گفته اند در نماز نباید فکر کنید، بلکه در نماز باید با خدا دلدادگی نمایید. باید دل را از طریق نماز به حق داد و قلب را متوجه حق نمود. برای همین فرمودند: در نماز حضور قلب شرط است و نه حضور فکر، نفرمودند بنشینید فقط روی معانی فکر کنید، بلکه فرمودند: بعد از ادراک معانی نماز، حضور قلب و سیر به سوی آن حقایق داشته باشید.

مرحوم مطهری « می فرمایند: خدمت مرحوم سید هاشم حدّاد » که از عرفای بزرگ و از شاگردان مرحوم قاضی طباطبائی « بودند، رسیدم. ایشان به من گفتند: نماز را چگونه می خوانی؟ عرض کردم: کاملاً توجه به معانی کلمات و جملات دارم. آقای حدّاد « فرموده بودند: پس کی نماز می خوانی؟ در نماز توجهات به خدا باشد و بس، توجه به معانی مکن! آقای مطهری « فرموده بودند: انصافاً جمله ایشان حاوی اسرار و دقایقی است و حق مطلب همین طور است که افاده فرمودند.^۳ مرحوم هاشم حدّاد ایشان را متوجه نکته‌ی دقیقی کردند که باید در نماز حضور قلب داشت، نه حضور فهم. باید از حضور فهم گذر کرد و به

حضور قلب رسید. و معنی سیر همین است.^۴ درک مفاهیم و توجه به مفاهیم همه باید قبل از نماز انجام شود ولی در نماز باید سیر داشت و در این گفتگو خدا مخاطب انسان باشد، الفاظ و معانی، خود به خود مورد استفاده قرار می گیرد، مثل گفتگوهایی که ما با همدیگر داریم، اگر صرفاً به کلمات و الفاظی که ردّ و بدل می شود توجه کنیم، توجه به مخاطب از بین می رود و مقصد اصلی که ارتباط با مخاطب بود فراموش می شود.

در راستای توجه به عالم غیب عرض بنده آن است که اگر خواستید به عالم غیب سیر کنید، از طریق توجه به حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام این سیر به خوبی انجام می گیرد و عملاً سیر روحانی تان را می توانید از آن طریق شروع کنید. از طریق توجه به یک انسان کامل که حرکات و سکناتش برای ما تا حدّی ملموس است، سیر روحانی مان شروع می شود. چون اولاً: ذات ما یک حقیقت مجرد است و از جنس عالم غیب و معنی است و نه از جنس عالم ماده. ثانیاً: به جهت فطرتی که

۴- این که در روایات می فرمایند یک ساعت تفکر از هفتاد سال عبادت بهتر

است، تفکر در این روایات به معنی سیر است که موجب رفع حجاب می شود.

داریم استعداد اُنس با عالی ترین انسان در ما هست. به جهت مجرد بودن ذاتمان، قطره‌ای هستیم جدا شده از دریای عالم معنا و همسرخ آن عالم. اصل ما آدمیت است و خلیفه‌الله شدن ما به خاطر این که در دنیا آمده‌ایم و اشخاصی به نام بتول، اکبر، فاطمه، علی و ... شده‌ایم مورد غفلت قرار گرفت. مگر قبل از این بدن، یعنی قبل از ورود در عالم مادی، در جواب پروردگارتان که سؤال فرمود: «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ؟» آیا پروردگار شما نیستم؟ نگفتید: «بَلَىٰ شَهِدْنَا»؛ آری، می‌بینیم که تو پروردگار ما هستی؟ این نشان می‌دهد حقیقت همه‌ی ما جوهر عظیم آدمیت را دارا است و همه هم به طور یکسان آن گوهر را دارا هستیم، زیرا همه اقرار به ربوبیت حق کرده‌ایم. حال که در این بدن‌های متکثر مقیم شده‌ایم و به صورت حسن، بتول، اکبر، فاطمه و علی در آمدیم از آن حضور محروم شدیم.

خداوند در قرآن می‌فرماید: «وَإِنْ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ»؛^۵ یعنی هیچ شیئی نیست مگر این که خزینه‌هایش نزد ماست و از آن خزینه‌ها نازل نکردیم مگر به اندازه‌ی مشخص و محدود. پس خزینه‌ی آدمیت هم نزد خداست، که همان مقام امام معصوم و حقیقت انسان

است. در همین رابطه در توقیعی که از ناحیه مقدسه حضرت صاحب امر رسید، حضرت می فرماید: «وَنَحْنُ صَنَائِعُ رَبَّنَا وَالْخَلْقُ بَعْدُ صَنَائِعُنَا»؛^۶ ما دست پرورده‌ی مستقیم پروردگارمان هستیم و خلق بعد از آن، دست پرورده‌ی ما می باشند و از مسیر ما به کمالات لازم می رسند.

همه‌ی ما دارای یک اصل روحانی و ربانی هستیم که از طریق آن اصل و فطرت با خداوند روبه‌رو بوده‌ایم، همان اصلی که خداوند درباره‌ی آن می فرماید: وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا...»^۷ همه‌ی فرزندان آدم در مقام قبل از بدن و خارج از نام و نشان در مقام عِنْدَ اللَّهِیِ آدمیت محض با حق آشنا شدند و اقرار به ربوبیت او کردند، حال که حسن و اکبر و فاطمه شده‌اند و نظر به عالم کثرات انداخته‌اند آن حضور را فراموش کرده‌اند. به گفته‌ی مولوی:

متحد بودیم یک گوهر همه بی سر و بی پا بودیم آن دم همه
بی سر و بی پا بودیم چون آفتاب بی گره بودیم و صافی همچو آب
چون به صورت آمد آن نور سره شد عدد چون سایه‌های کنگره

۶ - بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۸.

۷ - سوره‌ی اعراف، آیه‌ی ۱۷۲.

حال می خواهیم از طریق نظر و محبت به مقام امام معصوم و ارتباط با آن مقام، با پای اختیار به مقام عنداللهی خود برگردیم.

عُمّان سامانی» « آن شاعر عارف آستان امام حسین علیه السلام. در کتاب شریف گنجینه الاسرار می گوید: اباعبدالله علیه السلام در شب عاشورا به اصحاب خود فرمودند که شما آدمیت خود را در حین توجه به روزمرگی های زندگی فراموش کرده اید و فردا بناست آن آدمیت را که در عهد الست به آن اقرار کردید، نمایش دهید. می گوید حضرت سیدالشهداء علیه السلام:

بالب خود گوششان انباز کرد	دُر ز صندوق حقیقت باز کرد
جمله را کرد از شراب عشق مست	یادشان آورد آن عهد آلت
گفت شا باش این دل آزادتان	باده خوردستید بادا یادتان؟
یادتان باد ای فراموش کرده ها	جلوه ی ساقی ز پشت پرده ها
یادتان باد ای به دلتان شور می	آن اشارت های ساقی پی ز پی
کاین خمار آن باده را بُد در قفا	هان وهان! آن وعده را باید وفا

یعنی آن تعهد عهد آلت را که در پنهان غیب اقرار کردید حال در آشکارا اظهار بنمایید و اصحاب سیدالشهداء به حق، آدمیت را به صحنه ی کربلا به تمام معنا به نمایش گذاردند. به

همین جهت در زیارت عاشورا فقط به اباعبدالله علیه السلام سلام نمی دهیم، بلکه به اصحاب آن حضرت هم سلام می دهیم و این سلام نشان گر مقام عظیم اصحاب اباعبدالله علیه السلام است، حتی ائمه علیهم السلام که زیارت عاشورا را اظهار داشته اند، به اصحاب آن حضرت سلام داده اند.

به هر صورت، عرض بنده آن است که ای انسان‌ها، قبل از آن که اسم و جستان مطرح باشد، آدمیت تان مطرح است و تو ای انسان، آدمیت هستی، هر چند فراموش کرده‌ای. پس به دریای بی نام و نشان آدمیت برگرد و آدمیت یعنی امام معصوم، یعنی انسان کامل. اصلاً وجود امام معصوم نمایش و مُذکّر مقام اصلی ما است که در عهد الست در آن وارد شدیم.

باید متوجه مقام اباعبدالله علیه السلام شد و در آن مقام عزیز سیر کرد. آنگاه آرام آرام ملاحظه می کنید که «آشنایی نه غریب است که جان سوز من است» احساس می کنی با آن حضرت یک آشنایی عمیق روحی و روحانی داری، زیرا از طریق این سیر، به آدمیت دست می یابی، از طریق زیارت عاشورا و نظر به حضرت سیدالشهداء علیه السلام باید کار به این جا بکشد. کربلا برای این است که آدم‌ها، آدمیت گم شده‌ی خود را از طریق دلدادگی به مقام اباعبدالله علیه السلام و از طریق امثال زیارت عاشورا به دست آورند، بقیه اش فرع است.

الکربلاء

جریان‌های سیاسی - تاریخی کربلا فرع قضیه هستند. اما سیر در مقام امام چیز دیگری است. باید این سیر قلبی صورت گیرد تا با امام حسین علیه السلام هم نوا شویم و واقعاً با آن حضرت احساس یگانگی نمائیم. مگر نشیده‌اید که پیامبر صلی الله علیه و آله و فاطمه‌ی زهرا علیها السلام قبل از واقعه‌ی کربلا برای امام حسین علیه السلام گریه می‌کردند؟^۸ این گریه‌ها با قصد سیر به سوی مقام امام حسین علیه السلام انجام می‌گرفت و نظر به مقامی بود که حضرت سیدالشهداء علیه السلام متذکر آن بودند. بنابراین سیر در مقام حضرت اباعبدالله علیه السلام چیز دیگری است و به زمان حادثه محدود نیست. باید روشن شود گریه‌ی پیامبر و فاطمه زهرا و علی مرتضی علیه السلام برای امام حسین علیه السلام حکایتی است از یک نوع دلدادگی نسبت به اباعبدالله علیه السلام و آنچه از منظر حضرت سیدالشهداء علیه السلام ظهور کرد. به عبارت دیگر آن گریه‌ها یک نوع توجه به مقامی است که در شخص حضرت امام حسین علیه السلام ظاهر شد. در همین رابطه است که حضرت سیدالشهداء علیه السلام در جواب محمد حنفیه که اصرار داشت حضرت از مدینه خارج نشوند و نگران شهادت حضرت بود فرمودند: رسول خدا را در خواب دیدم

۸ - «اللّهوف علی قتلی الطفوف»، سیدبن طاوس، ص ۱۷.

که فرمود: «يَا حُسَيْنُ اُخْرُجْ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ شَاءَ أَنْ يَرَاكَ قَتِيلًا»؛ ای حسین خارج شو! زیرا خدا می خواهد تو را کشته ببیند. محمد بن حنفیه گفت: «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ». پس این زن و بچه را برای چه همراه خود می بری، در صورتی که با این حال خارج می شوی؟! «قَالَ فَقَالَ لِي عليه السلام إِنَّ اللَّهَ قَدْ شَاءَ أَنْ يَرَاهُنَّ سَبَايَا - فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَ مَضَى»؛^۹ فرمود: جدم به من فرموده: خدا می خواهد ایشان را اسیر ببیند. محمد بن حنفیه با امام حسین خداحافظی کرد و رفت. چون متوجه شد امام حسین علیه السلام مأمورند تا از منظر خود حقایقی را در این عالم بگشایند.

اگر پس از معرفت به مقام امامت حضرت اباعبدالله علیه السلام بر روی سیره‌ی حضرت تدبیر نمائیم و از طریق توجه قلبی به آن حضرت نظر کنیم گمشده‌مان را می‌یابیم. همانی که رسول خدا صلی الله علیه و آله در موردش فرمودند: «إِنَّ لِلْحُسَيْنِ فِي بَوَاطِنِ الْمُؤْمِنِينَ مَعْرِفَةً مَكْتُومَةً»؛^{۱۰} مؤمنین در باطن خود یک معرفت نهفته نسبت به امام حسین علیه السلام دارند. با توجه قلبی به سیره‌ی حضرت سیدالشهداء علیه السلام «إِنْ شَاءَ اللَّهُ» به مقامی می‌رسید که به لطف خداوند می‌توان گفت همه‌ی بهشت‌ها در جانتان شکفته

۹ - «اللّهوف»، ص ۵۳ - ۵۶.

۱۰ - «بحار الأنوار»، ج ۴۳، ص ۲۷۲.

می شود و هیچ چیزی بالاتر از اُنس با آن حضرت نمی خواهد، چون آن اُنس را همه‌ی مقصد و مقصود خود می یابید. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «أَلَا وَ إِنَّ الْحُسَيْنَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ...»^{۱۱} بدانید که حسین علیه السلام دری است از درهای بهشت.

اِصرار ما روی این نکته است که باید متوجه این سیر باشیم و از طریق توجه قلبی به سیره‌ی حضرت اباعبدالله علیه السلام این سیر انجام می شود. البته باز تأکید می کنم قبل از آن، باید مقام امام و امامت را خوب بشناسیم و متوجه جایگاه عرشی آن ذوات مقدس و نقش و تأثیر آنان بر جان محبانشان باشیم تا قلب مان نسبت به مقام امام کاملاً تسلیم باشد. و آن گاه که اظهار می داریم: «إِنِّي سَلِمْتُ لِمَنْ سَأَلْتَكُمْ»؛ با تمام وجود، جان خود را در معرض فرمان امام قرار داده باشیم. از طرفی کسی می تواند در سیر دادن جان به سوی امام حسین علیه السلام موفق شود که آرام آرام و به مرور، مشغله‌های دنیایی اش را کنار گذاشته باشد و مسیرش مسیر اصحاب کربلا باشد. چون یک نوع همسنخی ابتدایی باید بین کسی که زیارت عاشورا می خواند با کسانی که او می خواهد از طریق زیارت عاشورا با آن‌ها متحد شود، وجود داشته باشد تا این سیر برایش ممکن گردد.

زیارت امام حسین علیه السلام یک عبادت بزرگ است.^{۱۲} شاید کمتر عبادتی آن طور که در جوامع روایی ما مطرح است به بزرگی آن باشد. همان طور که سوره‌ای به عظمت سوره‌ی اخلاص یعنی «قُلْ هُوَ اللَّهُ»؛ نداریم. این سوره و آن زیارت، هر کدام جای خاصی در عبادات دارند و عموماً روزهای مخصوص که زمینه‌ی ارتباط با آسمان معنویت با شدت بیشتر فراهم است، زیارت امام حسین علیه السلام و سوره‌ی «قل هو الله احد» بیشتر توصیه شده است.

به عنوان مثال در اعمال روز عرفه هم توصیه به زیارت اباعبدالله علیه السلام شده و هم توصیه به سوره‌ی اخلاص؛ که مجموعاً در آن روز این سوره را سیصد و یک بار می‌خوانید. از طریق خواندن سوره‌ی اخلاص و نظر به حقیقت احدی حضرت «الله» باب اتحاد قلب با حق باز می‌شود و حجاب‌های بین انسان و خداوند مرتفع می‌گردند تا یگانگی او را حس کند و از طریق زیارت امام حسین علیه السلام باب اتحاد قلب با انسان کامل که مظهر یگانگی حق است، بر انسان گشوده می‌شود. با قرائت سوره‌ی اخلاص و توجه دادن قلب به مقام حضرت احدی، انسان متخلق

۱۲ - در روایت داریم؛ ثواب هزار حج و هزار عمره و جهاد در کنار رسول

خدا صلی الله علیه و آله دارد. (المزار الکبیر، ص ۴۸۲)

به اخلاق الهی می شود و از پراکندگی شخصیت نجات می یابد و با زیارت امام حسین علیه السلام از طریق زیارت عاشورا و یا سایر زیارات، توجه قلب به آدمیت و انسانیت می افتد و یک نحوه یگانگی و همسنخی با آن حضرت در جان انسان طلوع می کند به طوری که رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرماید: «مَنْ أَحَبَّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فِي اللَّهِ حُشْرَ مَعَنَا وَ أَدْخَلْنَاهُ مَعَنَا الْجَنَّةَ»؛^{۱۳} هر کس ما خانواده را برای خدا دوست داشته باشد با ما محشور می شود و او را با خود به بهشت می بریم. ولی این همسنخی و یگانگی از طریق فکر واقع نمی شود بلکه از طریق توجه قلبی و سیر معنوی در مقام امام محقق می شود. زیرا باید این دل را به آن هایی داد که قرآن به ما فرموده به آن ها مودّت و محبت بورزید.^{۱۴}

در محضر اباعبدالله علیه السلام باید به این درجه از شعور رسیده باشیم که ما در روزمرگی های دنیا، خودمان را گم کرده ایم و آمده ایم تا پیدا کنیم، منتهی خود حقیقی، یعنی خود برتر را، و این خودیابی تنها با فکر به دست نمی آید، باید دل در صحنه باشد و محبوب دل هم انسان کاملی چون حسین علیه السلام باشد؛ خودی که هنوز از مرحله ی علم حصولی و مفاهیم عبور نکرده

۱۳ - «بحار الأنوار»، ج ۴۶، ص ۲۰۲.

۱۴ - به کتاب «مبانی نظری و عملی حب اهل البیت علیهم السلام» از همین مؤلف

و به مرحله‌ی علم حضوری و قلب نرسیده نمی‌تواند با دل خود با امام علیه السلام مرتبط شود.

با توجه و تمرکز و حضور قلب و اشک و سیر در مقام حضرت سیدالشهداء علیه السلام خودیابی حاصل می‌شود و خود گمشده‌ی خود را در جمال حسین علیه السلام می‌یابیم. چون ما انسانیم، منتهی قطره‌ای از دریای انسانیت. باید به اصل انسانیت که امام معصوم است وصل شویم و با توجه به کاری که حضرت سیدالشهداء علیه السلام انجام دادند این کار خود به خود عملی می‌شود.

روایت می‌فرماید: «انَّ لِقَتْلِ الْحُسَيْنِ حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرُدُ أَبَدًا»؛^{۱۵} در رابطه با شهادت حسین علیه السلام حرارتی در قلوب مؤمنین هست که هرگز فرو نمی‌نشیند. حال این حرارت پنهانی در قلب شما از طریق توجه به مقام امام، سر بر می‌آورد و ان شاء الله تمام صفات رذیله را می‌سوزاند، به همین جهت هم باید دائماً به یاد حضرت سیدالشهداء علیه السلام بود. به دلیل این حرارت باطنی و قلبی است که به ما توصیه می‌شود با نظر به واقعه‌ی کربلا نسبت به صعود روحانی خود اقدام کنیم و از

آنچه می‌توانیم به دست آوریم غافل نشویم که عبارت است از رشد بیشتر و عمیق‌تر در دینداری.

همان‌طور که دین آمده است تا ما را به کمال لازم برساند و به مقاصد عالی انسانی نایل کند، کربلا در همین راستا به صحنه آمده است تا هدف دین در حجاب نرود. پس باید طوری به کربلا و زیارت عاشورا بنگریم که در ایجاد و احیای آدمیت خود بهره بگیریم و آرام آرام به نور امام نزدیک شویم، در آن حالت است که مقام بلندی را در خود حس می‌کنیم و معنی ولایت امام معصوم در جان ما جلوه خواهد کرد.

اگر با چند کتاب و سخنرانی آنچه باید به دست آید به دست می‌آید، این همه توصیه به محبت اهل بیت علیهم السلام و عزاداری برای امام حسین علیه السلام و اشک و بی‌قراری نمی‌کردند، بر همین مبنا است که رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: «لِكُلِّ شَيْءٍ أَسَاسٌ وَ أَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ»؛^{۱۶} برای هر چیزی اساسی هست و اساس اسلام حب ما اهل بیت است.

علیه السلام

قضیه‌ی کربلا یک فرهنگ فوق العاده‌ای است، انسانِ کاملی به صحنه آمده است و مأمور است در راستای ادامه‌ی نهضت خود موضوع اشک بر شهدای کربلا را جهت اصلاح بشریت به نحوی خاص جزء مأموریت خود قرار دهد به همین جهت در روایات متعدد روی گریه برای شهدای کربلا تأکید شده است. حتی از قبل مشخص است که حضرت اباعبدالله علیه السلام چنین مأموریتی را به عهده دارند. در روایت داریم حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام به امام حسین علیه السلام فرمودند: «يَا عَبْرَةَ كُلِّ مُؤْمِنٍ فَقَالَ أَنَا يَا أَبْتَاهُ؟ فَقَالَ نَعَمْ يَا بُنِي»^{۱۷} ای عامل اشک هر مؤمنی! امام حسین علیه السلام سؤال کردند، مرا می فرمائید ای پدر؟ حضرت فرمودند: آری ای پسر. چون این اشک، اشک جبران آن کمالی است که از آن دور افتاده‌ایم و امام حسین علیه السلام و اصحاب آن حضرت ما را متوجه آن کمال می نمایند. حضرت سیدالشهداء علیه السلام می فرمایند: «أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ لَا يَذْكُرُنِي مُؤْمِنٌ إِلَّا اسْتَعْبَرَ»^{۱۸} من کشته‌ام برای اشک، هیچ مؤمنی یادم نمی کند مگر آنکه گریه خواهد کرد.

۱۷ - «بحار الأنوار»، ج ۴۴، ص: ۲۸۰.

۱۸ - «أمالی الصدوق»، ص ۱۳۷. المجلس الثامن و العشرون.

اشکی که در شیعه هست با ناراحتی‌های عاطفی و احساساتی فرق اساسی دارد، اشک برای حسین علیه السلام عامل رابطه‌ی انسان با مقاصد قدسی است و لذا نه تنها شادی و نشاط را از شیعیان نمی‌گیرد، بلکه شادی و نشاط در زندگی شیعیان موج می‌زند. ولی نباید آن را با لذت‌گرایی یکی گرفت، زیرا تفاوت زیادی است بین آن شادی که با پرهیزگاری همراه است و روح معنوی دارد با آنچه امروز در غرب هست که لذت‌گرایی، مقصد و معبود شده است. در شیعه، شور زندگی با یادآوری غم غربت نسبت به عالم قدس همراه است و با فرهنگ «مرگ آگاهی» راه خود را از قهقهه‌های اهل غفلت جدا کرده و سعی دارد خود را در فرح حضور با حق حفظ کند و اشک بر حسین علیه السلام طلب آن فرح است و آن‌هایی که غم غربت در این دنیا را می‌شناسند، می‌فهمند حزن مقدس چه حلاوتی دارد و مواظب‌اند گرفتار لذت‌گرایی و خوش‌گذرانی اهل دنیا نشوند و از ارتباط با حقایق وجودی عالم محروم نگردند.

از آن‌جا که همگی ما مرگ را در پیش خود می‌نگریم ممکن نیست چون غافلان از غیب و قیامت از زندگی لذت مستانه ببریم و راز فرهنگ شیعه در «مرگ آگاهی» و جدایی از قهقهه‌های مستانه‌ی اهل غفلت همین است که با حزن معنوی

در فرح حضور در محضر حق قرار دارد و متوجه است که ما در مقام موجوداتی معنوی، با این عالم بیگانه‌ایم و یک نحوه باطن‌گرایی را دائماً مدّ نظر داریم.

شیعه با پیروی از ائمه علیهم السلام این نکته را دائماً مدّ نظر دارد که این جهان ناقص‌تر از آن است که بتوان در آن با نور حقیقت به طور کامل ارتباط پیدا کرد. و اگر این غم مقدس نبود عناصر شادی بخش افراطی بر زندگی شیعه غالب می‌شد و به مردمی تبدیل می‌شدند که بیشتر لذت‌گرا و خوش‌گذرانند.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «كُلُّ عَيْنٍ بَاكِئَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَيْنُ بَكْتِ عَلِيٍّ مُصَابِ الْحُسَيْنِ»؛^{۱۹} هر چشمی فردای قیامت گریان است غیر از چشمی که در مصیبت حسین علیه السلام گریه کند.

روایت فوق از شدت تأثیر اشک بر امام حسین علیه السلام در عمیق‌ترین ابعاد انسانی خبر می‌دهد که در قیامت ظاهر می‌شود. آن کس که عاطفه‌ی خود را درست مدیریت کند و بخواهد بهترین مصداق را جهت تغذیه‌ی عواطف بیابد، می‌پذیرد اشک برای اباعبدالله علیه السلام موجب صیقل قلوب و گشادگی روح می‌شود و عامل رشد ایمان و حفظ آن از یک طرف و دوری از دنیا و صفات رذیله از طرف دیگر می‌گردد.

اشک برای حسین علیه السلام نمونه‌ی به فعلیت رسیدن ایمان است. زیرا ایمانی که به پاک کردن قلب و زلال ساختن دل و دگرگونی آن منتهی نشود، ایمان فعلیت یافته نیست و نمی‌توان به وسیله‌ی آن، انس با خدا را از یک طرف و ایثار و فداکاری و جهاد را از طرف دیگر به دست آورد و از نفاق درونی رهایی یافت.

اشک برای حسین علیه السلام موجب احیاء قلوب و آزادی عقل از اسارت هوس‌ها و غفلت‌ها است. در عین عطوف شدن، شجاعت به‌بار می‌آورد. و این قصه‌ی مؤمنی است که «سلاحهُ البكاء» اسلحه‌ی او اشک است، پس آن اشکی که اسلحه‌ای برای مقابله با دشمن درونی و بیرونی نباشد، اشک بر حسین علیه السلام نیست.

بنابراین کربلا و عاشورا یادآوری یک حادثه و واقعه نیست، بلکه حضرت سیدالشهداء علیه السلام در شرایطی که دین جدّشان در حال به حاشیه رفتن است می‌خواهند با توجه به حقیقت و با فرهنگ اشک و از طریق سیر قلبی، آن را احیاء کنند. این نوع بازگشت، با کتاب و مقاله به دست نمی‌آید، بلکه با عزاداری و نوحه و ناآرامی قلب به دست می‌آید. قلب باید بسوزد. گفت:

شرح این، در آینه‌ی اعمال جو که نیابی فهم آن در گفتگو

حضرت اباعبدالله علیه السلام با اعمال خود جهان اسلام را متذکر بازگشت به عالم قدس و معنویت نمودند.

مقصد این است که از طریق زیارت عاشورا شرایط تماس با مقام امام حسین علیه السلام برای ما برقرار شود، مانند نماز. شما در نماز الفاظ و معانی را واسطه می‌گیرید تا از آن طریق، جانتان به قرب الهی دست یابد. در ابتدای سوره‌ی حمد، وصف پروردگار را به قلبت القاء می‌کنی که همه‌ی حمدها، حمده کمالات خداست، زیرا همه‌ی کمال‌ها از او صادر شده است. سپس اظهار می‌داری «الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ»؛ تا مقام اَلُوهِیْتِ خداوند را در تجلی اسماء «رحمان» و «رحیم» در قلب استوار کنی و بعد اظهار مقام بندگی و پرستش و اُنس با پروردگار خود را در میان می‌گذاری و در انتها شروع می‌کنید به ارائه‌ی نیازها. در زیارت عاشورا هم همین کار را می‌کنی. اول به مقام اباعبدالله علیه السلام سلام می‌فرستی و قلب را متوجه مقام سراسر کمال آن حضرت می‌کنید، که وارث پیامبر صلی الله علیه و آله و فرزند علی علیه السلام و فاطمه علیها السلام است و ادامه‌ی آن فرهنگ می‌باشد. و بعد اظهار ارادت می‌کنید که مصیبت شما، مصیبت ماست، آن‌هایی که با شما مقابله کردند مورد تنفر ما هستند و دوستی شما سرمایه‌ی ماست. و سپس در خواست‌هایتان را مطرح می‌نمائید

و مقام معیت با آنها را طلب می کنید و مقام محمود را می خواهید.

فرموده اند زیارت عاشورا را از دور یا نزدیک می توانید بخوانید^{۲۰} و نیز فرموده اند زیارت عاشورا در زمره ی زیارات مطلقه است، یعنی اختصاصی به روز خاص ندارد^{۲۱} با توجه به این دو امر زیارت را این گونه شروع می کنیم:

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ﴾

در این جمله در واقع روحان را به سوی آن مقام سیر می دهید و برای صعود جان خود به عالم معنا نردبان می سازید و با این نیت بر حضرت سید الشهداء علیه السلام سلام می فرستید. همچنان که خداوند بر پیامبرانش سلام می فرستد و به عنوان نمونه می فرماید: «سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ»^{۲۲} و یا می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»^{۲۳} یعنی حال که خدا و ملائکه ی او بر پیامبر صلی الله علیه و آله سلام و صلوات می فرستند پس شما هم ای مؤمنین بر

۲۰ - «المزار»، ص ۱۷۸.

۲۱ - به مقدمه ی کتاب «شفاء الصدور فی شرح زیارت العاشور» از علامه

میرزا ابوالفضل تهرانی رجوع شود.

۲۲ - سوره ی صافات، آیه ی ۱۰۹.

۲۳ - سوره ی احزاب، آیه ی ۵۶.

او صلوات بفرستید و سلام گوئید و تسلیم او باشید. چنانچه ملاحظه می فرمائید سلام بر محمد و آل محمد علیهم السلام دستور خودِ خداوند است^{۲۴} سلام به معنی تسلیم محض و عشق و اخلاص و مودت و زیارت است و یک نوع توسل به آن ذات مقدسی است که به زیارتش می پردازید. سلام هم تحیت است و هم اعلام آشتی و هم به معنی تسلیم محض است و خطاب به امام حسین علیه السلام عرض می کنیم و اعلام می نماییم که با او و مکتب آن حضرت آشتی هستیم و همراه او می باشیم و لذا این سلام موجب مسئولیتی در ما می شود تا جان و مال خود را در اختیار راه امام حسین علیه السلام قرار دهیم.

سلام بر ائمه علیهم السلام موجب ترفیع درجه از طرف خدا برای آن ها است و به جهت آن که واسطه‌ی فیض الهی هستند، آن سلام برای ما نیز عامل رفعت درجه خواهد شد. مثل سلامی که در نماز به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می دهیم و می گوئیم: «السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ».

۲۴ - پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: «لا تَصَلُّوا عَلَيَّ صَلَاةً مَبْتُورَةً إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَيَّ، بَلْ صَلُّوا عَلَيَّ أَهْلَ بَيْتِي وَ لَا تَقْطَعُوهُمْ مِنِّي فَإِنَّ كُلَّ سَبَبٍ وَ نَسَبٍ مُنْقَطِعٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا سَبَبِي وَ نَسَبِي» (ذُرُّ الْأَخْبَار، ص ۷۲) هرگاه بر من صلوات فرستید، صلوات ناقص و ناتمام نفرستید بلکه صلوات بر اهل بیت من هم بفرستید و آنان را از من جدا نکنید همانا هر سبب و نسبی روز قیامت قطع می گردد مگر سبب و نسب من.

امام حسین علیه السلام را با عنوان «اباعبدالله» خطاب می کنی، یعنی پدر بندگان خدا، تا متوجه باشی مشغول زیارت بنده‌ی مقرب‌ی هستی که در اثر بندگی خدا به مقام سلطنت الهی رسیده و شدت مظلومیتش در راه خدا، او را به سرپرستی بندگان خدا نایل کرده است.

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ﴾

قلب خود را متوجه امامی می کنی که فرزند پیامبر صلی الله علیه و آله و وارث علم آن حضرت است. ولی باز مطلب را به اینجا ختم نمی کنی و به بقیه مقامات آن حضرت نظر می نمائید، از جمله آن که او فرزندِ وارثِ مقامِ ولایت و وصایت است. و می گویم:

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ ابْنَ

سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ﴾

سلام بر تو ای حسین علیه السلام که فرزند به حق امیرالمؤمنین علیه السلام و فرزند آقا و سرور همه‌ی وصیین رسول الله صلی الله علیه و آله هستی، آن‌هایی که خداوند به امت توصیه کرد به آن‌ها مودت و محبت داشته باشند و از آن‌ها هدایت بگیرند^{۲۵} و لذا از این طریق جهت

۲۵ - به کتاب «مبانی نظری و عملی حبّ اهل البیت علیهم السلام» از همین مؤلف

ارادت دل را به سوی آن حضرت رهسپار می‌نمائید و در ادامه می‌گوئید:

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ نِسَاءِ
الْعَالَمِينَ﴾

اول نظر می‌کنیم به مقام عظمای فاطمه‌ی زهرا علیها السلام که ناگفتنی است و بعد نظر می‌کنیم به اباعبدالله‌الحسین علیه السلام از آن نظر که فرزند و وارث مقام آن بانوی بزرگ اسلام است، بانویی که سیده و سرور همه زنان عالم است. برای هر زنی هر مقامی که ممکن است به آن دست یابد، حدّ کمالش برای آن بانوی بزرگ اسلام محقق شده و حسین علیه السلام وارث همه‌ی آن مقامات است و سلام بر تو ای حسین که وارث آن مقامات هستی و در آینده‌ی وجود تو کمالات همه‌ی انبیاء و اولیاء و اصفیا به نمایش آمده است.

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ﴾

«ثار» اگر به معنی «دَم و طلب دَم» باشد عبارت است از خون ریخته‌ای که قابل قصاص است و هَدَر نرفته. می‌گوئی: سلام بر تو ای کسی که خدا خون‌خواه تو است و ای فرزند کسی که خداوند خون‌خواه اوست. و اگر «ثار» به معنی حقوق

مربوط به خون مظلوم و مقتولی است که در دادگاه توسط ولی دم و یا اولیاء مقتول مطالبه می شود، اظهار می داری: سلام بر کسی که حق تعالی حق خود می داند تا انتقام مظلومیت شما را از قاتلاتان بگیرد و خودش ضامن است که خون شما هدر نرود. در هر صورت تعبیر عمیقی است که از زوایای مختلف باید در آن تأمل نمود. حداقل معنی آن شاید این باشد که نظر می کنی به امام حسین علیه السلام و اظهار می داری ای خون خدا در کالبد بشریت! چرا که حیات بشر به خون است و تو حیات بشری. ای کسی که خدا خون خواه تو است. خون بهای تو، خداست، زیرا حسین علیه السلام وسیله احیای دین خدا است و به تعبیری خون خدا است در کالبد جامعه ی بشری، خون تو هدر نرفته، تو «ثارالله» هستی و منتقم تو خدا است. خلاصه از این طریق قلبت را به امام حسین علیه السلام می سپاری و از این طریق سیر می کنی، می گویی: «وَ اَبْنِ ثَارِهِ»؛ ای فرزند «ثَارَ اللّٰهِ»؛ چرا که خون امیرالمؤمنین علیه السلام هم خونی نبود که در اسلام هدر رود، بلکه منتقم آن خون هم، خدا بود و حسین علیه السلام فرزند آن فکر و فرهنگ بود. و از آن جایی که در بین ائمه ی معصومین علیهم السلام فقط این دو به این نحو شهید شدند و خونشان بر زمین ریخت، صفت «ثارالله» مخصوص این دو است و روشن می شود آن

خون‌ها تا قیام قیامت می‌جوشد و ظالمین را خوار و نابود می‌کند.

﴿وَالْوَتْرَ الْمَوْتُورَ﴾

مَوْتُور، یعنی کسی که کشته شده ولی هنوز انتقام او گرفته نشده است. ای قتیلی که آقربای تو را کشتند. ای یگانه شده‌ای که تعریف و تشبیهی برای تو نیست. ای دلدارِ من، ای حسین! تو آن خون مظلوم و مقتولی که تمامی یاران و مدافعین او را کشتند و تنها و بی‌کس شد.

با اظهار سلام به حضرت سیدالشهداء علیه السلام به مقام انسانی آن حضرت نظر می‌کنیم و قلب را به سوی آن مقام سیر می‌دهیم، در واقع سلام در اینجا اظهار ارادت و عشق به یک مقام است. باید سعی کرد محبت نهفته در جانمان با اظهار سلام به آن حضرت ظهور یابد. زیرا آن محبت، گمشده‌ای است که باید آن را پیدا کرد و از طریق زیارت عاشورا به خوبی این کار عملی می‌شود، مهم آن است که متوجه شویم کربلا حادثه‌ی ساده‌ای نبود که ناگهانی اتفاق افتاد. در روایت داریم که چون امام حسین علیه السلام متولد شدند رسول خدا صلی الله علیه و آله تشریف آوردند و به اسماء فرمودند: «يَا أَسْمَاءُ هَاتِي ابْنِي فَدَفَعْتُهُ إِلَيْهِ فِي خِرْقَةٍ بَيْضَاءَ فَأَذَّنَ فِي أُذُنِهِ الْيُمْنَى وَ أَقَامَ فِي أُذُنِهِ الْيُسْرَى وَ وَضَعَهُ فِي

حَجْرِهِ وَ بَكَى فَقَالَتْ اَسْمَاءُ قُلْتُ فِدَاكَ اَبِى وَ اُمِّى مِمَّ بُكَاءُوكَ؟
 قَالَ عَلَى ابْنِى هَذَا قُلْتُ: اِنَّهُ وُلِدَ السَّاعَةَ قَالَ: يَا اَسْمَاءُ تَقْتُلُهُ
 الْفِتْنَةُ الْبَاغِيَةَ مِنْ بَعْدِى؛^{۲۶} ای اسماء! پسر من را بیاور. اسماء
 می گوید: کودک را در پارچه‌ی سپیدی پیچیدم و به ایشان
 دادم. در گوش راست او اذان و در گوش چپش اقامه فرمودند.
 آنگاه کودک را در دامن نهادند و گریستند. می گوید: به پیامبر
 گفتم: پدر و مادرم فدای تو باد، چرا می گریی؟ فرمودند: بر
 این پسر من گریم. گفتم: ای رسول خدا! او که هم اکنون
 متولد شده است. فرمودند: ای اسماء! پس از من گروه ستمگر
 و سرکش او را می کشند. رسول خدا صلی الله علیه و آله از همان ابتدا با اشک
 برای حسین علیه السلام به حضرت عشق می ورزیدند و متوجه ایثارها و
 فداکاری‌های حضرت در راه اسلام بودند.

فاطمه‌ی زهرا علیها السلام در موقعی که اباعبدالله علیه السلام را حامله است،
 متوجه مقام اوست و همچون عاشقی گداخته بر او اشک
 می ریخته و به او عشق می ورزیده است. بنابراین توجه به این
 مقام که پیامبر صلی الله علیه و آله و فاطمه‌ی زهرا علیها السلام قبل از واقعه‌ی کربلا بر
 آن نظر داشتند بیشتر مورد توجه است تا حادثه‌ی کربلا.

خداوند حادثه‌ی کربلا را به وجود آورد تا انسان‌ها متوجه آن مقام شوند.

علیه السلام

حال بعد از نظر به مقام امام حسین علیه السلام به یاران آن حضرت که به حق در پاک‌باختگی بی‌نظیر بودند، نظر می‌کنیم و عرضه می‌داریم:

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ عَلَى الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ

بِفَنَائِكَ﴾

فنا، با کسر (ف) یعنی ساحت و بارگاه. سلام بر تو و روح‌هایی که در ساحت مقام تو فرود آمدند و پناه گرفتند. در این فراز از زیارت، توجه جان را علاوه بر امام حسین علیه السلام، متوجه روح‌هایی می‌کنی که در کنار وجود مقدس آن حضرت جان‌فشانی‌ها کردند. روح‌هایی که در عین امکان عبور از کنار امام حسین علیه السلام، به جهت معرفتی که به امام داشتند و در عین علم به مرگی که با همراهی امام برایشان حتمی بود، کنار امام ایستادند و آنچه باید بکنند، کردند و در مولایشان ذوب شدند و در پناه حسین علیه السلام حسینی گشتند. سلام بر آن روح‌ها می‌کنی تا همسخ آن‌ها شوی، چون آن‌ها نشان دادند که این راه همچنان گشوده است تا آنجا که زائر در کنار

سلام بر حضرت اباعبدالله علیه السلام بر آن‌ها نیز «سلام» می‌کند. این روح‌ها آنقدر بزرگ هستند که وقتی انسان می‌خواهد به سوی عالم معنویات سیر کند باید از آن‌ها مدد بگیرد، اعم از آن که آن روح‌ها حضرت ابوالفضل علیه السلام و علی اکبر علیه السلام و علی اصغر علیه السلام باشند یا مسلم بن اوسجه و زهیر بن قین. می‌گوئی:

﴿عَلَيْكُمْ مِنِّي جَمِيعًا سَلَامُ اللَّهِ أَبَدًا مَا بَقِيَتْ
وَبَقِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ﴾

بر شما ای روح‌های بزرگ، بر همگی شما من سلام خدا را می‌فرستم. سلام خدا بر شما تا من هستم و تا روزگار پا برجاست، یعنی آنچه از سلام خدا در ملکوت برای اباعبدالله علیه السلام هست، برای همه‌ی اصحاب و عاشقان آن حضرت از طرف خدا ارزانی باد.

وقتی انسان مزه‌ی ارتباط با روح اولیاء الهی را چشید، می‌گوید: سلام خدا از طرف من تا زنده هستم بر شما باد.^{۲۷} از این طریق یک نوع سیر و سلوک به سوی مقام اباعبدالله علیه السلام و اصحاب کربلا را در همه‌ی زندگی پیشه‌ی خود می‌کند. اظهار

۲۷ - در این فراز زائر حضرت اباعبدالله علیه السلام واسطه می‌شود تا سلام پروردگار را بر آن حضرت و اصحاب آن حضرت برساند، و این نشان می‌دهد زائر حسین علیه السلام وارد مقامی شده که آن مقام ویژه‌ی انبیاء و اولیاء و حضرت جبرائیل است.

می دارد حال من چنین است که مسیر تسلیم بر شما در من استمرار دارد و به وسیله‌ی آن همواره روحم را تغذیه می‌کنم. و به واقع با سلام بر حسین علیه السلام که به خودی خود یک نحوه زیارت و ملاقات است، روح تغذیه می‌شود و از نور ولایت آن حضرت بهره‌مند می‌گردد. به خصوص که قلب او آماده می‌شود که سلام خدا را بر آن حضرت و یاران او ابلاغ نماید، آن هم سلامی ابدی و بیرون از محدوده‌ی زمان، تا همواره خود را در جوار حضرت نگه‌دارد.

﴿يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ لَقَدْ عَظَمَتِ الرَّزِيَّةُ وَ جَلَّتْ وَ
عَظَمَتِ الْمُصِيبَةُ بِكَ عَلَيْنَا وَ عَلَى جَمِيعِ
أَهْلِ الْإِسْلَامِ وَ جَلَّتْ وَ عَظَمَتِ مُصِيبَتُكَ فِي
السَّمَاوَاتِ عَلَى جَمِيعِ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ﴾

ای اباعبدالله بر ما چه سخت گذشت این عزای برجسته و این مصیبتی که بر شما رفت. نه تنها بر ما سخت گذشت، بلکه بر جمیع اهل اسلام سخت گذشت و نیز در آسمان‌ها، برای اهل آسمان‌ها، آن‌هایی که در بصیرت و عبودیت کامل‌اند، این مصیبت برجسته و سنگین بود.

با ذکر عنوان «اباعبدالله» برای حضرت امام حسین علیه السلام به سوی پدر واقعی امت اسلام پناه آورده‌ای و متذکر عمق مصیبتی می‌شوی که بر ما وارد شده، مصیبتی که بر اهل آسمان سنگین است، چه رسد برای ما زمینیان. می‌خواهیم به امام حسین علیه السلام ارادت خود را اعلام نمائیم و از طریق زیارت عاشورا و ذکر مصائبی که بر آن حضرت وارد شده، جان خود را با امام خود متحد کنیم و به مقام انسان کامل نزدیک شویم. مصیبت او را مصیبت خود احساس می‌کنیم. در این فراز در مقام ارائه‌ی حال خود هستی که در آن مصیبت بر ما چه گذشت ای ابا عبدالله.

از حضرت صادق علیه السلام روایت داریم: «وَكَلَّ اللَّهُ بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ آلَافِ مَلَكٍ شُعْنًا غُبْرًا يَبْكُونَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»؛^{۲۸} خداوند متعال چهار هزار فرشته را که جملگی زولیده و غبار آلود و گرفته هستند بر قبر حضرت امام حسین علیه السلام موکل قرار داد و ایشان به جهت عشق به حسین علیه السلام تا روز قیامت بر آن حضرت گریه می‌کنند. به عبارت دیگر از روزی که واقعه‌ی کربلا حادث شده، گریه‌ی ملائکه بند نیامده است، از طرفی ملائکه؛ «عِبَادٌ مُكْرَمُونَ» هستند. یعنی عین

بندگی اند و از طرف دیگر به جهت عشق به امام حسین علیه السلام همواره گریانند پس اقتضای بندگی آن است که انسان، عین عشق به اباعبدالله علیه السلام باشد. عشق هم که در فراق محبوب بی گریه نمی شود. تأمل بفرمائید تا معنای این که می گویند «گریه‌ی ملائکه از روزی که کربلا واقع شده است بند نیامده است.» چه پیامی در بر دارد، یعنی هر کس در مقام عبودیت صرف قرار گیرد نسبت به واقعه‌ی عاشورا چنین حالتی پیدا می کند که ملائکه در آن قرار دارند. و از آن مهم تر سخن حضرت صاحب الامر است که به جدّ بزرگوارشان اظهار می دارند: «وَلَأَبْكِينَ عَلَيْكَ صَبَاحًا وَمَسَاءً وَ لَأَنْدُبَنَّ عَلَيْكَ بَدَلَ الدَّمْعِ دَمًا»؛ هر صبح و شام بر تو گریه می کنم و اگر اشک چشم خشک شود، خون گریه می کنم. این ها همه نشانه‌ی عظمت مصیبتی است که بر همه‌ی اهل زمین و آسمان وارد شد و درک این مصیبت احتیاج به بصیرتی بزرگ دارد و باید برای شناخت آن برنامه ریزی کرد تا برایمان هر مصیبتی در مسیر دفاع از اسلام قابل تحمل گردد و در مقابل فشارهای دشمن خود را نوازیم.

﴿فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسَسَتْ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَ

الْجَوْرِ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾

پس لعنت خدا بر امتی که ظلم و جور بر شما اهل البیت را پایه‌ریزی کردند.

با این جمله می‌خواهید از طریق تنفر از دشمنان با عبد الله علیه السلام به قلب خود جهت بدهید. می‌گویید لعنت خدا بر آن‌هایی که اساس ظلم و جور را بر شما خانواده‌ی پیامبر صلی الله علیه و آله پی‌ریزی کردند. و از این طریق افق اندیشه را می‌کشانید به مبانی فرهنگ فاسدی که مقابل فرهنگ اهل‌بیت پیامبر صلی الله علیه و آله ایستاد و خواست این فرهنگ الهی و روشنگر را بی‌رنگ کند و لذا مرز خود را از آن‌ها جدا می‌نماید. کسی که می‌خواهد خطورات شیطانی را از قلب خود بیرون کند باید مظاهر بیرونی آن‌ها را بشناسد و نسبت به آن‌ها تنفر قلبی و عملی نشان دهد.^{۲۹} و تا انسان ریشه‌ی حادثه‌ها را درست ارزیابی نکند نسبت به حوادثی که پیش می‌آید بصیرت لازم را به دست نمی‌آورد.^{۳۰}

﴿وَلَعْنَةُ اللَّهِ أُمَّةً دَفَعْتُكُمْ عَنْ مَقَامِكُمْ وَ

أَزَالَتْكُمْ عَنْ مَرَاتِبِكُمُ الَّتِي رَتَّبْتُكُمْ اللَّهُ فِيهَا﴾

۲۹ - در راستای معنای عمیق ظلمی که بر اهل البیت علیهم السلام وارد شد، به کتاب «کربلا، مبارزه با پوچی‌ها»؛ از همین مؤلف رجوع شود.

۳۰ - به کتاب «راز شادی امام حسین در قتلگاه»، بحث «چه شد که کار به قتل امام حسین علیه السلام کشیده شد»؛ از همین مؤلف رجوع شود.

و لعنت خدا بر امتی که شما را از مقامتان که مقام هدایت بشریت بود، دور کرد و از مراتبی که خداوند شما را در آن مراتب قرار داد تا بشریت از سعادت محروم نماند، برکنار نمود. لعنت بر آن بینش و اندیشه‌ای که ابتدا شما را از مقام حاکمیت بر جامعه کنار زد و سپس «أَزَالَتْكُمْ عَنْ مَرَاتِبِكُمْ»؛^{۳۱} به کلی اندیشه‌ی پذیرش شما را در میان مردم از بین برد. و شما را از درخشیدن در صحنه‌ی جامعه کنار زد، آن درخشیدنی که در واقع درخشش فرهنگ الهی برای بشریت بود تا بشر زنده بماند و معنی زندگی در روی زمین را درست بداند و در زمین و زندگی زمینی سرگردان نگردد. در این فراز در حال اعلان برائت هستیم از هر نوع فرهنگ بشری که ریشه در فرهنگ الهی ندارد. فرهنگی که رسول خدا صلی الله علیه و آله در موردش فرمود: «أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى بُغْضِ آلِ مُحَمَّدٍ لَمْ يَشُمَّ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ»؛^{۳۲} بدانید که هر کس با کینه‌ی آل محمد صلی الله علیه و آله بمیرد، هرگز بوی بهشت به مشامش نمی‌رسد. و در همین راستا لعنت خدا را اظهار می‌داری و می‌گویی:

۳۱ - دفع به معنی کنار زدن است و «ازال» به معنی زایل ساختن و براندازی

کامل است.

۳۲ - «تفسیر کشاف»، زمخشری، ج ۴، ص ۲۲۰.

﴿وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكُمْ وَ لَعَنَ اللَّهُ الْمُمَهِّدِينَ
لَهُمْ بِالْتَّمْكِينَ مِنْ قِتَالِكُمْ﴾

لعنت خدا بر آن‌هایی که به قتل شما دست زدند و لعنت
خدا بر آن‌هایی که زمینه‌ی این قتل را فراهم ساختند و آن را
پذیرفتند.

ملاحظه کنید چگونه از طریق توجّه به زوایای حادثه‌ی
کربلا روح خود را جهت می‌دهید و نگاه خود را متوجه جریان
بنی امیه می‌کنید که بستر مبارزه با اهل البيت علیهم السلام را فراهم
کردند و منافقانه در لباس اسلام با تجسم اسلام یعنی
امیرالمؤمنین علیه السلام به مخالفت برخاستند. شما در این فراز متوجه
صورت‌های مختلف نفاق هستید که به طور مستقیم و غیر
مستقیم زمینه‌ی مبارزه با اهل البيت علیهم السلام را فراهم کردند و آن‌ها
را لعنت می‌کنید، تا قلبتان جهت تنفّر خود را با بصیرت کامل
از همه‌ی آن‌ها حفظ کند، ولی نه این که در این تنفّر بماند،
بلکه برائت و تنفّری که جهت قلب را به خدا بکشانند. به همین
جهت در فراز بعد می‌گوئید:

﴿بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَ مِنْ أَشْيَاعِهِمْ
وَ أَتْبَاعِهِمْ وَ أَوْلِيَائِهِمْ﴾

برائت و تنفّر به جبهه‌ی ستم، برائتی است از آن‌ها به سوی خدا و به سوی شما ای اهل بیت پیامبر. برائتی است از همه‌ی آن‌ها و از پیروان و دوستانشان که به قتل شما دست زده‌اند.

در این فراز اظهار می‌داری تمامی موضع‌گیری‌هایم در مخالفت با اندیشه‌ی نفاق را با نیت تقرب به ساحت خداوند انجام می‌دهم. فرهنگ تنفّر دینی به ما می‌آموزد که تنفّر سرگردان نه! بلکه برائت جهت‌دار. یعنی ای ابا عبدالله الحسین من با تنفّر به خطّ غیر شما، بندگی خودم را محکم می‌کنم و از طریق این تنفّر به سوی شما می‌آیم. چون تنفّرهای بی‌جهت و وهمی، انسان را در خود می‌فشارد و آنچه برای او می‌ماند کینه‌ای خسته‌کننده و فرسایشی است.

از این طریق شما جبهه‌ی خود را تعیین می‌کنید و به زندگی خود شکل می‌دهید و با زندگان حقیقی تاریخ بشر یعنی با ائمه‌ی معصومین علیهم السلام به سر خواهید برد.

چنانچه ملاحظه می‌کنید در زیارت عاشورا موضع‌گیری‌هایی مطرح است که روح و قلب را جهت می‌دهد، یک حرف ساده‌ی سیاسی نیست، یک نوع برنامه‌ریزی برای زندگی در زیر پر تو دین است، دینی که حضرت باقر علیه السلام در موردش می‌فرمایند: «هَلِ الدِّينُ إِلَّا الْحُبُّ وَ

الْبُغْضُ؟»؛^{۳۳} آیا دین جز حب و بغض است؟ در این فراز خود را از همه‌ی کفر جدا می‌کنید و می‌گوئید: «مِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَ أَتْبَاعِهِمْ وَ أَوْلِيَائِهِمْ»؛ از همه‌ی طرفداران و پیروان و دوستان قاتلان شما دوری می‌جویم. آخر مگر شرط دلدادگی به دوست این نیست که خود را در غم و مصیبت با او هم‌نوا کنی؟ آیا دوستی بهتر از امام حسین علیه السلام هست که با او همدردی کنی و با او همدل شوی؟ لذا برای اثبات همدلی و اعلام یگانگی اظهار می‌دارید:

﴿يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ إِنِّي سَلِمٌ لِمَنْ سَأَلَكُمْ وَ

حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

ای اباعبدالله و ای پدر بندگان خدا! در همه‌ی عمر و تا روز قیامت، تسلیم و فرمان‌بر شما و کسانی هستم که فرمان‌بر شما هستند و مخالف کسانی هستم که مخالف شما می‌باشند. در این فراز اظهار می‌داری در تمام ابعاد زندگی‌ام، اعم از امور فردی و اجتماعی دو پرچم در دست دارم، یکی پرچم ولایت و اطاعت و محبت و یاری شما و دل سپردن به آن‌هایی که به شما دل سپرده‌اند، یکی هم پرچم عداوت و کینه و دشمنی با

دشمنان شما که حجاب حقیقت شدند و ظلمات را بر عالم حاکم نمودند.

خدایا چقدر زندگی با حسین علیه السلام و یاران او زیباست. هر کس در دنیای خاص خود زندگی می کند و با آرزوهای خاصی به سر می برد و براساس آن نوع از زندگی که برای خود پذیرفته است انتخاب های خود را تنظیم می کند. با این جمله در واقع تعهد و بیعتی با ابوالفضل علیه السلام می کنم که همواره در آن نوع از زندگی که آن حضرت برای ما تعریف کرده اند بمانم و در همان راستا با دوستان حضرت به سر خواهم برد و در مقابل دشمنان خانواده ای رسول خدا صلی الله علیه و آله با تمام وجود مقابله می کنم، زیرا زندگی همواره دو طرف دارد، یک طرف محبت و یک طرف نفرت و هر محبتی به محبوب به معنی دوری از طرف مقابل است و گرنه محبت، محبتی حقیقی و آرامش دهنده نخواهد بود. به همین جهت هم برای این که نفرت خود را جهت عینی بدهی و در حد تنفر و همی و غیر ملموس نماند، نظر به سردمداران کفر می کنی و نام آنها را به زبان می آوری تا مصداق تنفر مقابل این محبت، صورت حقیقی به خود بگیری و لذا اظهار می داری:

﴿وَلَعْنَةَ اللَّهِ آلَ زَيْدٍ وَآلَ مَرْوَانَ وَ لَعْنَةَ اللَّهِ
 بَنِي أُمِّيَّةَ قَاطِبَةً وَ لَعْنَةَ اللَّهِ ابْنَ مَرْجَانَةَ وَ لَعْنَةَ
 اللَّهِ عُمَرَ بْنَ سَعْدٍ وَ لَعْنَةَ اللَّهِ شِمْرًا وَ لَعْنَةَ اللَّهِ
 أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَ أَلْجَمَتْ وَ تَنَقَّبَتْ لِقَتَالِكَ﴾

و لعنت خدا بر خط زیاد و مروان، لعنت خدا بر کل جریان
 بنی امیه و لعنت خدا بر پسر مرجانه‌ی بی پدر، و بر عمر سعد و
 شمر، و لعنت خدا بر آن‌هایی که اسب‌ها را زین کردند و لگام
 زدند و برای پیکار با تو نقاب زدند.

خدا می‌داند اگر می‌دانستیم این لعنت‌های جهت‌دار چه
 اندازه شکوفایی در جان ما ایجاد می‌کند و چه بصیرتی را به
 دنبال دارد، تمام جانمان را یک لعنت می‌کردیم و آن هم
 لعنت به قاتلان امام حسین علیه السلام. قلبی که بی جهت با عده‌ای در
 ستیز و کینه است، قلب سالمی نیست. قلب سالم قلبی است که
 در عین محبت به اولیاء الهی، با تنفر از بدی‌ها و بدان، خود را
 به طهارت و سلامت و شعور می‌رساند. این است آن قلبی که
 صاحبش را متعالی می‌کند. به همین جهت در این فراز از
 زیارت، لعنت می‌کنی به همه‌ی سردمدارانِ ستمگرِ صحنه‌ی
 کربلا، حتی آن‌هایی که برای مبارزه با امام اسب‌ها را زین

کردند و لگام و نقاب زدند، تا به کلی از همه‌ی حواشی جریان کفر فاصله بگیریم. مقابله با فرهنگی که منکر قداست انسان‌های قدسی است نیاز جان ما است و گرنه با ملاک‌های التقاطی در دام یک نوع لیبرالیسم مقدس مآبانه گرفتار می‌شویم، بدون آن که قوه‌ی غضبیه‌ی خود را مدیریت کنیم و جهت بدهیم.

بعد از آن که قلب خود را در محبت و در بغض به تعادل رساندی نظر می‌کنی به حضرت اباعبدالله علیه السلام و می‌گویی:

﴿يَا أَبِیْ أَنْتَ وَ أُمِّی لَقَدْ عَظُمَ مُصَابِی بِكَ﴾

پدر و مادرم فدایت، واقعاً مصیبت من که همان شهادت شما باشد، خیلی برایم سنگین بود.

عملاً با چنین اظهاراتی عشق به خوبی‌ها را در خود شعله‌ور می‌سازید و اوج محبتی را که باید به اباعبدالله علیه السلام داشته باشید به فعلیت می‌رسانید و مشخص می‌کنید چه احساسی نسبت به مصیبتی که بر اباعبدالله علیه السلام وارد آمده است، دارید. می‌گویی: «لَقَدْ عَظُمَ مُصَابِی بِكَ» مصیبت من بزرگ بود به خاطر این که شما به مشکلی این چنین افتادید و این یک نوع اتحاد است بین شما و حضرت اباعبدالله علیه السلام که با زیارت آن حضرت برای زائر او پدید می‌آید که مصیبت آن حضرت را مصیبت خود احساس می‌کند، در راستای اتحاد بین شیعیان با

اهل البیت علیهم السلام، رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرماید: «مَنْ أَحَبَّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فِي اللَّهِ - حُشِرَ مَعَنَا وَ أَدْخَلْنَاهُ مَعَنَا الْجَنَّةَ»؛^{۳۴} هر که ما خانواده را در مسیر الهی دوست داشته باشد با ما محشور می شود و او را به همراه خود به بهشت می بریم. که این نوعی یگانگی بین مُحب و محبوب است. بعد از یگانگی با نور امام معصوم است که در ذیل حب به حضرت سیدالشهداء علیه السلام اظهار می داری:

﴿فَأَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أَكْرَمَ مَقَامَكَ وَ أَكْرَمَنِي

أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ تَارِكٍ مَعَ إِمَامٍ مَنْصُورٍ مِنْ

أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ﴾

از خدایی که مقام شما را بسی بزرگ داشت و مرا هم که در مقام سوگواری و محبت به شما هستم بزرگ داشت، می خواهم که خون خواهی شما را زیر فرمان امامی یاری شده از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله، رزق من گرداند.

این که می گویند: «أُكْرِمَنِي»؛ حکایت از آن دارد که متوجه اید محبت به اهل البیت علیهم السلام و سوگواری سیدالشهداء علیهم السلام بودن یک کرامت بزرگ الهی است که خداوند به انسان می دهد و آن وقت از خدا خون خواهی اباعبدالله علیه السلام را می خواهی. چون با این خون خواهی خدایی می شوی و

اراده‌ات در اراده‌ی حق فانی می‌گردد و لذاست که گفته می‌شود شیعه به این خون‌خواهی و انتقام‌زنده است و تاریخ را به سوی حق حرکت می‌دهد. شیعه در طول حیات تاریخی‌اش با سوز این انتقام، شُکوه خود را حفظ کرده و نه تنها با اصحاب کربلا همتاریخ گشته است بلکه خود را در جبهه‌ای وارد کرده که حضرت مهدی علیه السلام فرماندهی آن را به عهده دارد، براساس همین اعتقاد است که در دعای ندبه در طلب حضرت مهدی علیه السلام ندا سر می‌دهید: «أَيْنَ الطَّالِبِ بِدَمِ الْمُقْتُولِ بِكَرْبَلَاءَ؟»؛ کجاست آن کسی که طالب خون آن کسی است که در کربلا کشته شد؟ لذا می‌فرمایند: «إِذَا خَرَجَ الْقَائِمُ يَطْلُبُ بِدَمِ الْحُسَيْنِ» چون حضرت قائم علیه السلام قیام کنند انتقام خون امام حسین علیه السلام را می‌گیرند و به این معنی است که جهت عالم به سوی فرهنگ امام حسین علیه السلام تغییر جهت می‌دهد. پس ما زنده‌ایم به این که انتقام خون امامان را بگیریم و آن جریان فکری را که مانع حاکمیت فرهنگ اهل البیت علیهم السلام بوده و هست از صحنه‌ی تصمیم‌گیری عالم خارج نمائیم.

مگر می‌شود جبهه‌ای که اباعبدالله علیه السلام در رابطه با مقابله با یزید گشودند بسته شود؟ شیعه زنده است به حفظ و نگه‌داری این جبهه، تا همواره با اباعبدالله علیه السلام زندگی کند. امروز بیشتر از دیروز باید با امام حسین علیه السلام زندگی کنیم، چون ظلمات با

شدت بیشتری به صحنه آمده و حق و حقیقت آمادگی ظهور بیشتری را پیدا کرده است. همین طور که ملاحظه می کنید اگر ملت ما در این دورانِ ظلمات، پرتوی از حیات دارد، به جهت زندگی با حسین علیه السلام است و هر روز که زندگی با حسین علیه السلام برای او شدیدتر شد، حیات او شکوفاتر گشته و چهره‌ای دیگر از حقیقت نمایان شده است. پس تقاضایی که در این فراز جهت انتقام از قاتلان حضرت سیدالشهداء علیه السلام دارید جهت شرکت در یک حیات فعال است که هیچ وقت شور و نشاطش فرو نمی‌نشیند به شرطی که زیر نظر امامی انجام گیرد که نصرت یافته از طرف خدا و از اهل بیت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله باشد. ۳۵

۳۵ - در روایت داریم: «عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام فِي قَوْلِهِ وَ مَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا - فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنصُورًا - قَالَ هُوَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ علیه السلام قُتِلَ مَظْلُوماً وَ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُهُ - وَ الْقَائِمُ مِنَّا إِذَا قَامَ طَلَبَ بَشَارِ الْحُسَيْنِ علیه السلام فَيَقْتُلُ حَتَّى يُقَالَ قَدْ أُسْرِفَ فِي الْقَتْلِ - وَ قَالَ الْمَقْتُولُ الْحُسَيْنُ وَ وَلِيُّهُ الْقَائِمُ - وَ الْإِسْرَافُ فِي الْقَتْلِ أَنْ يُقْتَلَ غَيْرَ قَاتِلِهِ - إِنَّهُ كَانَ مَنصُورًا فَإِنَّهُ لَا يَذْهَبُ مِنَ الدُّنْيَا - حَتَّى يُنْتَصَرَ بِرَجُلٍ مِنْ آلِ رَسُولِ اللَّهِ»

«بِمَلَأَ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلِئَتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا»؛ عیاشی در تفسیرش از امام محمد باقر علیه السلام روایت می‌کند که در تفسیر آیه‌ی «وَ مَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً الی آخره» می‌فرماید: منظور از این آیه امام حسین علیه السلام می‌باشد، زیرا آن بزرگوار مظلومانه شهید شد و ما امامان خونخواه آن حضرت هستیم. هنگامی که قائم ما خاندان قیام کند خون امام حسین علیه السلام را طلب خواهد کرد. او به قدری از قتل‌هی امام حسین علیه السلام را می‌کشد

در ابتدای زیارت اظهار داشتید «یا ثارالله» و خدا را خون‌خواه امام حسین علیه السلام دیدید، در این فراز حضرت مهدی علیه السلام را خون‌خواه آن حضرت می‌یابید که می‌خواهید شما هم در خدمت آن حضرت باشید ولی کمی که جلوتر رفتید و عوامل دوگانگی به کلی برطرف شد اظهار می‌دارید: «أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ تَارِي مَعَ إِمَامٍ هُدَى ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ»؛ یعنی این که خداوند رزق من گرداند خون‌خواهی خودم را همراه با امام هدایت‌شده‌ی نمایان و گویای به حق. در این فراز آخر خون‌خواه، خودِ زائر است و به جایی رسیده که خود را خون‌خواه امام حسین علیه السلام می‌داند و نقش خدا و امام منصور را می‌طلبد و به اوج یگانگی با امام علیه السلام می‌رسد.

در ادامه اظهار می‌دارید:

که خواهند گفت: در قتل اسراف می‌کند. امام باقر علیه السلام فرمود: منظور از مقتول، امام حسین و منظور از خونخواه حضرت قائم و منظور از اسراف در قتل کشتن غیر قاتل می‌باشد و منظور از یاری شدن این است که از دنیا نخواهد رفت تا این که مردی از آل رسول صلی الله علیه و آله زمین را پر از عدل و داد کند همان طور که پر از ظلم و ستم شده باشد و او را یاری نماید. (بحار الأنوار، ج ۴۴، ص: ۲۱۸)

﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي عِنْدَكَ وَجِيهاً بِالْحُسَيْنِ عَلَيْهِ
السلام فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

خدایا حال که می دانم حسین علیه السلام نزد تو بسیار آبرومند
است، پس به آبروی حسین عزیز، مرا در نزد خودت در دنیا و
آخرت آبرومند و پسندیده گردان.

از خداوند تقاضا می کنید در ذیل نور حسین علیه السلام مرا نزد
خودت آبروده و شایسته گردان. هرگز منظورتان آن نوع
آبروهای وَهْمی صِرْفِ اجتماعی نیست، همچنان که مورد نظر
مولایمان امام حسین علیه السلام چنین آبروهایی نبود، بلکه می خواهی
به نور امامی معصوم در پیش خدا آبرو داشته باشی تا به پیروی
از امام حسین علیه السلام نگران آبروهای خیالی در نزد اهل دنیا نباشی
همچنان که آن حضرت نگران آبرویش نزد اوباش بنی امیه
نبود و به وظیفه‌ی خود عمل نمود. آری آبرومندی خوب است
ولی به شرطی که در پرتو نور امام معصوم آن آبرو به دست
آمده باشد و خداوند آن را ایجاد کند.

عنایت بفرمائید این فراز از زیارت جهت روح شما را به
کجاها می کشاند و وسیله‌ای که در این راه می خواهی از آن
استفاده کنی چیست؟ می خواهی به مدد آبروی حسین علیه السلام در
نزد خداوند آبرو داشته باشی و این حقیقی‌ترین آبروئی است
که در عالم وجود دارد.

شاید یکی از علت‌هایی که تأکید می‌شود زیارت عاشورا، به کرات خوانده شود به جهت توجه به سیره و سنت حیات‌بخشی است که با نظر به حضرت سیدالشهداء علیه السلام در منظر ما قرار می‌گیرد، به طوری که آبرومند شدن معنی خاص خود را پیدا می‌کند. از روزی که ما سیره و سنت آن حضرت را فراموش کردیم بیشتر به ظاهر دین مشغول شدیم و از عمق معنویت دینی محروم گشتیم، همان‌طور که آبرومندی در نزد خدا را به آبرومندی نزد اهل دنیا تبدیل نمودیم.

در گذشته اکثر جلسات عزاداری، همراه با معارف اسلامی و طرح مباحث عمیق دینی بوده و دسته‌های عزاداری بیشتر در روزهای تاسوعا و عاشورا تشکیل می‌شده است. البته به سر و سینه زدن در سوگ امام حسین علیه السلام کار عاشقان امام است، چرا که «در دل دوست به هر حيله رهي بايد كرد.» باید هر کاری که نشانه‌ی ارادت به این خاندان است و در شرع بدان توصیه شده است را انجام داد ولی نباید فقط به ظاهر بسنده کرد. نباید غلبه با دسته و سینه و زنجیر و شام و ناهار باشد و حضور در جلسات عزاداری جهت فهم معارف دین مورد غفلت قرار گیرد. عموماً جلسه‌ی عزاداری اباعبدالله علیه السلام صبح‌ها برگزار می‌شد. چون در صبح هم مردم آمادگی بیشتری جهت تدبّر در واقعه‌ی کربلا دارند و هم زمان آن طوری است که یک حال و

هوای دیگری را همراه خود می آورد و روح انسان جهت تأثیر پذیری، آمادگی بیشتری دارد. مؤمنین شب‌ها زود می خوابند تا نیمه شب بیدار شوند. لذا توصیه می‌کنم مجالس عزاداری که صبح‌ها برپا می‌شود را فراموش نکنید و نگذارید از دستتان برود.

به هر صورت تأکید مهمی ما باید این باشد که عزاداری برای سیدالشهداء علیه السلام در حدّ ظاهرِ صرف متوقف نشود. زیرا مقصد این بود که شیعیان در جلسه‌ی عزاداری امام حسین علیه السلام شرکت کنند تا سیرِ روحانی و یگانگی با روح آن حضرت برایشان واقع شود. و مدّاحان هم لازم است با توجه به چنین مقصد و مقصودی، مرثیه بخوانند تا در برقراری آن سیر، کمک کنند. به طوری که در کنار معرفت به مقام امام، عاطفه هم به حرکت در آید و شعله‌ور شود تا سیر ما با سرعت بیشتر محقق گردد. زیرا خودِ آن‌ها خواسته‌اند تمام تلاش این باشد که در جلسه‌ی عزاداری آن حضرت، سیر روحانی به سوی مقام عرشی اهل‌البيت علیهم السلام به بهترین نحو انجام گیرد و ارادت به آن خانواده که در جان ما نهفته است به فعلیت در آید.^{۳۶}

۳۶ - حضرت باقر علیه السلام می‌فرماید: «إِنَّ شِيعَتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ يُقَذَّفُ فِي قُلُوبِهِمُ الْحُبُّ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُلْهُمُونَ حُبَّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ وَإِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّنَا وَيَحْتَمِلُ مَا يَأْتِيهِ مِنْ فَضْلِنَا وَلَمْ يَرْنَا وَلَمْ يَسْمَعْ كَلَامَنَا لِمَا يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ مِنَ الْخَيْرِ»؛ حب ما اهل‌البيت

در تاریخ آمده است که ائمه علیهم السلام از مداحانی مثل کُمیتِ اَسَدی^{۳۷} یا دِعْبَلِ خُزائی^{۳۸} می خواستند که با اشعار خود مصائب عاشورا را ذکر کنند و افراد را به عمق آن حادثه بکشانند و خود ائمه علیهم السلام در آن شرایط آنقدر گریه می کردند که بی تاب می شدند. ملاحظه بفرمائید در این مرثیه خوانی ها بیشتر فکر و سیر و اشک بوده و کمتر دسته و زنجیر و شام و نهار. اگر مداح پرسوزی ما را بدون هیچ حرف اضافی وارد مصائب کربلا کند، به راحتی اشکمان جاری می شود. وقتی انسان روح

در دل های شیعیان ما القاء می شود و محبت ما به آن ها الهام می گردد، ما را دوست می دارند و فضائل ما را تحمل می کنند، در حالی که نه ما را دیده اند و نه کلام ما را شنیده اند. این برکات از آن رو است که خداوند برای آنان اراده ی خیر کرده است. (بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۱۵۱)

۳۷ - چون کمیت اسدی قصیده ی مشهور خود را در مورد مصیبت هایی که بر امام حسین علیه السلام وارد شد برای امام باقر علیه السلام خواند، حضرت روی به کعبه کردند و سه مرتبه فرمودند: «اللَّهُمَّ ارْحَمْ الكُمَيْتَ وَ اغْفِرْ لَهُ». (بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۳۳۳)

۳۸ - دِعْبَلِ خُزائی متولد ۱۴۸ و متوفی ۲۶۴، از حضرت رضا علیه السلام تقاضای پیراهن حضرت را کرد و حضرت پیراهن خود را به او بخشیدند. (کشف الغمه، ج ۲، ص ۳۲۲)

را متوجّه مقام امام بکند و کمی در آن سیر کند دل بی تاب می شود.

در مورد سیر در مقام اباعبدالله علیه السلام باید به اندازه‌ی کافی تأکید شود تا شیعیان متوجه مقام عرشی و نوری آن ذوات مقدس بگردند و با توجه قلبی به آن مقام نورانی، بهره‌های فوق‌العاده‌ای نصیب خود بنمایند. از روزی که در دینداری سطحی شدیم و به جهات قدسی و باطنی کمتر توجه نمودیم این سیر فراموش شد و حاشیه‌ها رشد کرد. بیاییم از خودمان پرسیم کدام یک از کارها بیشتر جنبه‌ی عزاداری دارد و ما را به مقصدی که امامان برای ما برنامه‌ریزی کردند، می‌رساند؟ آیا این که دسته‌های طولانی راه بیندازیم و به تدریج تمام ذهن و فرمان همین چیزها بشود؟ و یا این که در جلسه‌ای با تعمق و تفکر، به کمک واعظ و مداح، در مقام حضرت و واقعه‌ی کربلا سیر کنیم؟ ما باید روحمان را به اباعبدالله علیه السلام نزدیک نمائیم. البته دسته راه انداختن و سینه‌زدن هم یکی از راه‌های این نزدیکی است تا از آن طریق ما سیر خود را همه جانبه کنیم. ولی باید بین اصل و حاشیه فرق بگذاریم، مواظب باشیم که حاشیه بر اصل غلبه نکند و خدای ناکرده از سیره‌ی اصلی معصوم باز بمانیم.

عرض کردم امامان معصوم از شعرای اهل البيت می خواستند که برایشان از مصائب کربلا بگویند و آنها هم به حالت عزادار و با صدایی حزن آلود مرثیه می خواندند و امام و خانواده‌ی حضرت، آن چنان اشک می ریختند که در و دیوار به لرزه در می آمد و آنها نیز از این طریق زمینه‌ی سیر به مقام حضرت سیدالشهداء علیه السلام را برای خود فراهم می کردند و در ذیل آبرویی که آن حضرت نزد خداوند دارند، از خدا می خواستند تا خداوند آنها را نیز آبرومند گرداند و به شیعیانشان همین راه را آموختند.

سپس اظهار می داری:

﴿يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى
رَسُولِهِ وَإِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِلَى فَاطِمَةَ وَ
إِلَى الْحَسَنِ وَإِلَيْكَ بِمُؤَالَاتِكَ﴾

ای ابا عبد الله! من از طریق ارادت ورزی به خود شما می خواهم به خدا و رسول خدا و به امیرالمؤمنین و حضرت فاطمه و امام حسن و به خودتان تقرّب جویم.

ملاحظه بفرمائید! خطاب به امام حسین علیه السلام می گوئید من با عشق به شما، به خدا تقرّب می جویم، حتی اگر بخواهم به

خدا تقرب پیدا کنم، با محبت به شما ممکن است. همچنین در یچه‌ی تقرب من به پیامبر و ائمه‌ی معصومین علیهم السلام، همه و همه از طریق ارادت به شما صورت واقعی به خود می‌گیرد. چون با زیارت حضرت سید الشهداء علیه السلام و محبت به آن حضرت به همه‌ی این تقرب‌ها می‌توانیم دست یابیم، و زائر حسین علیه السلام در چنین عقیده‌ای است و می‌داند با این زیارت تا این جاها می‌تواند سیر کند. می‌گویند تشیع، مکتب عشق است. یعنی عشقِ شعله‌ور به حسین علیه السلام وسیله‌ی تقرب به خدا و همه‌ی مقربان در گاه الهی خواهد شد. حتی با محبت به امام حسین علیه السلام مسیر قرب به آن حضرت فراهم می‌شود و حضرت در کربلا کاری کردند که هر قلب سالمی بتواند این محبت را در خود زنده نگهدارد.

از آن جایی که دین جز «حُب و بغض» نیست، اگر در فراز قبلی به جنبه‌ی «حُب» آن توجه فرمودید، در فراز بعدی به جنبه‌ی «بغض» آن توجه می‌کنید و به حضرت عرضه می‌دارید:

﴿وَوَالْبِرَاةِ مِمَّنْ أَسَّسَ أَسَاسَ ذَلِكَ وَبَنَى عَلَيْهِ بُنْيَانَهُ وَجَرَى فِي ظُلْمِهِ وَجَوْرِهِ عَلَيكُمْ وَعَلَى أَشْيَاعِكُمْ﴾

و با برائت و دوری از همه‌ی کسانی که پایه‌ی این تجاوز را بر شما اعمال کردند، به خدا و رسول خدا و به شما تقرب می‌جویم.

فراز قبلی که با «إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ»؛ شروع شد دو وجه داشت، در یک وجه اظهار داشتید: ای اباعبدالله! با مودت به شما، به خدا و رسولش تقرب می‌جویم و در وجه دوم جهت تحقق کامل تقرب به خدا موضوع برائت و دوری از دشمنان اهل البیت علیهم السلام را اظهار می‌دارید، چون می‌دانید شرط تقرب به خدا حُبّ و بغضی است که بر محور حضرت امام حسین علیه السلام بگردد. زیرا گرایش دل به اباعبدالله علیه السلام بدون دوری از دشمنان روح حسینی علیه السلام ممکن نیست و راه تقرب الهی گشوده نمی‌شود.

در یک کلمه می‌توان گفت: زیارت عاشورا یعنی این که با حضور قلب، به حسین علیه السلام دل بدهی و از خدا نور بگیری. ائمه‌ی ما علیهم السلام حتی با زیارت امام حسین علیه السلام بر عالم ماده حکومت می‌کردند. مثلاً اگر می‌خواستند بدون طی کردن مسافت‌های عادی بروند قبر رسول‌الله صلی الله علیه و آله را زیارت کنند، اول قصد زیارت اباعبدالله الحسین علیه السلام را می‌کردند و از این طریق طی الارض‌شان شروع می‌شد و بعد از زیارت قبر آن حضرت به زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و آله می‌رفتند.

امام کاظم علیه السلام در بغداد در زندان هستند، علی بن مُسَیَّب هَمْدانی را با حضرت گرفته‌اند و زندانی کرده‌اند. چون مدت حبس به درازا می‌کشد، علی بن مسیب از دوری خانواده‌اش دلتنگ می‌شود. حضرت می‌فرمایند: برو غسل کن. چرا اول غسل کند؟ چون بالآخره «شستشویی کن و آنگه به خرابات حرام»، طهارت ظاهر، مقدمه‌ی طهارت باطن است. غسل می‌کند و می‌آید. حضرت می‌فرمایند: چشم بر هم بگذار، سپس فرمودند: چشمت را باز کن. علی بن مسیب می‌گوید: چون چشمانم را گشودم خود را در کنار قبر امام حسین علیه السلام یافتم و پس از آن با امام کاظم علیه السلام کنار مرقد مقدس امام حسین علیه السلام نماز می‌گزارند و زیارت می‌کنند. سپس امام فرمودند: چشمان خود را بر هم بگذار، وقتی مجدداً به امر ایشان چشمانم را باز کردم خود را نزد قبر پیامبر صلی الله علیه و آله دیدم. امام فرمودند: این قبر، قبر پیامبر صلی الله علیه و آله است. پس به نزد خانواده‌ات برو تجدید دیدار کن و به همین جا برگرد. وقتی بر می‌گردد دوباره می‌فرمایند: چشم بر هم بگذار و پس از آن که چشم خود را می‌گشاید، خود را با آن حضرت در زندان بغداد می‌یابد.

علی بن مسیب دلش برای خانواده‌اش تنگ شده است و خانواده‌اش هم در مدینه ساکن هستند و مقصد هم مدینه است، ولی باید از کربلا گذشت و ابتدا باید بر حسین علیه السلام نظر کرد. یعنی دریچه‌ی ورود به عوالم غیب، نظر بر اباعبدالله علیه السلام است. با توجه به نکته‌ی فوق، عشق پیامبر و فاطمه علیهما السلام بر امام حسین علیه السلام را معنی کنید و ببینید آن بزرگواران در حسین علیه السلام چه می‌دیدند؟ بدون شک اسراری فوق الفاظ در مسئله‌ی زیارت امام حسین علیه السلام پنهان است. اگر ملاحظه کنید می‌بینید اکثر عبادات با زیارت امام حسین علیه السلام شروع می‌شود. به عنوان نمونه: عبادت شب قدر را ملاحظه کنید، اول زیارت امام حسین علیه السلام است و پس از آن عبادات گرانقدر دیگری که در شب قدر توصیه شده است.

در ادامه‌ی زیارت عاشورا اظهار می‌دارید:

﴿بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَ أَتَقَرَّبُ إِلَى

اللَّهِ ثُمَّ إِلَيْكُمْ بِمُؤَالَاتِكُمْ وَ مُؤَالَاةِ وَلِيِّكُمْ﴾

ای اباعبدالله! من با دوری از فرهنگی که ظلم به شما را روا داشت، به سوی خدا و به سوی شما خاندان نظر می‌کنم و با مودت و محبت به شما و دوستان شما قرب الهی را می‌جویم. یعنی شما دریچه‌های ارتباط با حق هستید.

ملاحظه کنید چرا مسئله‌ی براءت و تقرب را همچنان تکرار می‌نمائید؟ چون روح انسان با تکرارِ نظر به ابعاد شخصیت امامان معصوم علیهم السلام قلب خود را به سوی آن حقایق معنوی سوق می‌دهد و از آن طریق صعود می‌کند. تکرارِ نظر در مسایل معنوی موجب استحکام و تجلی هر چه بیشتر آن حقایق در روح فرد می‌شود. به همین جهت می‌فرمایند: زیارت عاشورا را زیاد تکرار کنید. چون آن زیارت در بردارنده‌ی معارفی است که روح به آن‌ها نیاز دارد و در واقع غذای جان است و مایه‌ی رشد آن. می‌گوی: «بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ»؛ با تنفّر از جبهه‌ی ستم که ظلم بر شما کردند، ای اباعبدالله جهت روحم را از آن‌ها به سوی شما برمی‌گردانم و خود را از اردوگاه جریان‌های ضد قدسی به کلی جدا می‌کنم تا در دام آن‌ها نیفتم. «وَ أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ إِلَيْكُمْ بِمُؤَالَاتِكُمْ وَ مُؤَالَاةِ وَلِيِّكُمْ»؛ و به سوی خدا نزدیک می‌شوم و سپس با توجّه دادنِ جانم به سوی شما آن هم توجهی همراه با محبت، زندگی می‌کنم و از طریق آن «براءت» و این «مودّت» زندگی خود را متعادل می‌نمایم. در این فراز تلاش می‌کنیم تا اتحادی روحانی با حضرت ایجاد کنیم و در راستای نزدیکی هر چه بیشتر به امام باید مرز خود را به دقیق‌ترین شکل از دشمنان آن‌ها به هر شکل و در هر جبهه که باشند جدا کنیم و اظهار می‌داریم:

﴿وَالْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ وَالنَّاصِيحِينَ لَكُمْ
الْحَرْبِ وَالْبِرَاءَةِ مِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَاتِّبَاعِهِمْ﴾

تقرب می‌جویم به سوی خدا با دوری از دشمنان شما و آن‌هایی که جنگ با شما را برپا کردند و با دوری از اطرافیان و پیروان آن‌ها. تا روح و قلب انسان نسبت به دشمنان فرهنگ اهل بیت علیهم السلام دوری نجوید، نور ولایت خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام به جان او نمی‌نشیند. اساساً شرط سلوک که قرار گرفتن در زیر پرتو نور ولایت امامان معصوم است با برائت از حجاب‌هایی محقق می‌شود که مانع ظهور نور آن‌ها است. لذا می‌گویی: من از طریق برائت از دشمنان شما و برائت از آن‌هایی که پایه‌های مبارزه و دشمنی با شما را ریختند، و با برائت از پیروان و دنباله‌روهای آن‌ها، به خدا و شما تقرب می‌جویم، هر چند این مقابله هزینه دارد و بلاها و سختی‌هایی برای من به بار می‌آورد، زیرا که:

از برای یک بلی^۱ کاندر ازل گفته است جان

تا ابد اندر دهد مرد بلی^۱ تن در بلا

﴿إِنِّي سِلْمٌ لِمَنْ سَأَلَكَمُ وَ حَرْبٌ لِمَنْ
حَارَبَكُمْ وَ وَليُّ لِمَنْ وَالَاكُمْ وَ عَدُوٌّ لِمَنْ
عَادَاكُمْ﴾

ای اباعبدالله! در راستای رسم دلدادگی، من پذیرنده‌ی جبهه‌ی شما هستم و با تمام وجود جان خود را تسلیم شما کرده‌ام و دشمنی جبهه‌ای را که با شما بر سر جنگ است از ارکان زندگی خود نموده‌ام. و دامنه‌ی این نوع جبهه‌گیری را تا آنجا گسترش داده‌ام که دوستدار دوستان شما و دشمن دشمنان شما هستم.

جبهه‌ای که حضرت سیدالشهداء علیه السلام گشودند همواره زنده و فعال است و با ورود به آن جبهه با حضرت اتحادی پای بر جا برقرار می‌شود و اساساً عشق به دوستان اباعبدالله و تسلیم راه و روش اباعبدالله علیه السلام شدن و تنفّر از دشمنان آن حضرت موجب همان اتحاد روحی است که انسان به دنبال آن است، تا در افقی که حضرت در آن به سر می‌برند وارد شویم. مگر نه این است که هر کس طالب اتحاد با جان حضرت اباعبدالله علیه السلام است؟ چنین اتحادی از طریق همین نوع موضع‌گیری‌ها به دست می‌آید به شرطی که زیارت آن حضرت با بصیرت لازم انجام

گردد تا ملائکه ای که تا قیامت برای امام حسین علیه السلام گریه می کنند به مدد او آیند و او را یاری رسانند. حضرت صادق علیه السلام می فرماید: « وَكَلَّ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ علیه السلام أَرْبَعَةَ آلَافِ مَلَكٍ شُعْتًا غُبْرًا يَبْكُونَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زَارَهُ عَارِفًا بِحَقِّهِ شَيْعُوهُ حَتَّى يُبْلِغُوهُ مَأْمَنَهُ وَإِنْ مَرِضَ عَادُوهُ غُدُوَّةً وَعَشِيًّا وَإِنْ مَاتَ شَهِدُوا جَنَازَتَهُ وَاسْتَغْفَرُوا لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ »؛^{۴۰} خدای تبارک و تعالی چهار هزار فرشته ی ژولیده و گردآلود بر قبر حسین علیه السلام گمارده که تا روز قیامت بر او می گریند و هر کسی با شناخت کامل آن حضرت را زیارت کند وی را بدرقه کنند تا او را به مأمنش برسانند و اگر بیمار شود بامداد و شامگاه از او عیادت کنند و اگر بمیرد جنازه ی او را تشییع نمایند و تا قیامت برای او آمرزش خواهند. به همین جهت باید مقدمات توجه آن ملائکه را در خود فراهم آورید، ابتدا وضو می گیرید و با آرامش کامل و توجه قلبی، ادب زیارت خواندن را در جان خود فراهم می کنید، چون می خواهید با خواندن زیارت عاشورا زمینه ی کمالات بزرگی را برای خود فراهم نمائید، با حزنی که شرط اولیه ی زیارت حضرت سیدالشهداء علیه السلام است، جان را شیفته ی یک انسان

کامل کرده‌اید و آن فرازها را اظهار می‌دارید و از تکرارهایی که در بعضی از فرازها هست سرسری نمی‌گذرید، این تکرارها خیلی قیمتی است و موجب تمرکز روح و رفع حجاب از قلب می‌شود. با تکرار در موضوع اظهار ارادت به آن حضرت و برائت از دشمنانشان یک نوع دلدادگی را تمرین می‌کنید تا دل همسنگ محبوب شود و مودت آن حضرت در دل استحکام پیدا کند و آهسته آهسته به مقام اَمْنِ الهی برسد. همان مقامی که امام معصوم صاحب اصلی آن است. و چون آن مقام را بی‌مؤونه نمی‌دهند اظهار می‌دارید:

﴿فَأَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أكَرَّمَنِي بِمَعْرِفَتِكُمْ وَ
مَعْرِفَةِ أَوْلِيَائِكُمْ وَ رَزَقَنِي الْبِرَاءَةَ مِنْ أَعْدَائِكُمْ
أَنْ يَجْعَلَ لِي مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ﴾

حال که حال من در اظهار ارادت به اهل بیت علیهم السلام و برائت از دشمنان آنها چنین است، از خدایی که بر من منت گذارده و با شناخت شما و دوستان شما و با تنفر از دشمنان شما مرا گرامی داشته، می‌خواهم که مرا در دنیا و آخرت در کنار شما قرار دهد.

معلوم است با آن ارادت و این برائت شرایط معیت با آن ذوات قدسی فراهم می‌گردد و به جهت فراهم بودن شرایط است که تقاضای معیت با آنها را می‌نمائید و اظهار می‌داری:

ای اباعبدالله، من می‌خواهم در دنیا و آخرت با شما زندگی کنم، و نمی‌خواهم با دشمنان شما هم گروه باشم. چنانچه ملاحظه می‌فرمائید در جای جای زیارت عاشورا، ابتدا یک فراز جهت عشق‌ورزیدن به امام در میان است و سپس فرازی جهت تنفر از دشمنان آن حضرت مطرح می‌گردد و سپس دعا شروع می‌شود، زیرا تا جان را با محبت به مطهرین از یک طرف و برائت از آلودگان از طرف دیگر زینت ندهیم جانمان شایسته‌ی اجابت آن دعا نمی‌شود و خدا نظری به ما نخواهد کرد.^{۴۱} همان چیزی که قرآن بر آن تأکید دارد و می‌فرماید: «...فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنِ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ...»؛^{۴۲} هر کس به طاغوت کفر بورزد و به خدا ایمان بیاورد به دستگیره‌ی محکمی چنگ زده است. در این جا ابتدا کفر به طاغوت را مطرح می‌فرماید، همان‌طور که در زیارت عاشورا ابتدا صد لعن مطرح می‌شود.

۴۱ - در سال‌های اخیر که عده‌ای به لعنت‌ها و تنفرهای زیارت عاشورا اشکال گرفتند کارشان به جایی کشید که در خط دشمنان نظام اسلامی قرار گرفتند و در صدد براندازی نظام اسلامی برآمدند، زیرا وقتی تنفر از دشمنان اسلام در قلب ما نهادینه نشد، آرام‌آرام محبت آن‌ها جای محبت به اسلام می‌نشیند.

در ابتدای فراز فوق اظهار می دارید معرفت به شما و معرفت به دوستان شما یک کرامت و بزرگی است و خداوند با لطف خود چنین کرامتی را به من مرحمت کرده است همچنان که تنفر به دشمنان شما را به عنوان کرامتی بزرگ رزق من نموده. حال با داشتن چنین حالی از خدایی که مرا با معرفت به شما و معرفت به دوستان شما بزرگ کرد و کرامت داد و به من رزق برائت از دشمنان شما را داد، می خواهم «أَنْ يَجْعَلَنِي مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»؛ که مرا در دنیا و آخرت در کنار شما قرار دهد. و به مقامی برساند که شایستگی نزدیکی به مقام شما را پیدا کنم و در دنیای شما زندگی نمایم. مقام معیت و یگانگی با امام، بالاتر از این حرف هاست که با گفتگو حقیقتش روشن شود. ولی همین قدر فکر کن چه بهشتی خواهد بود وقتی در عالم اهل بیت علیهم السلام به سر بریم و در افقی قرار گیریم که امام، عالم و آدم را در آن افق احساس می کنند.

در ادامه ی همان تقاضا می گویی:

﴿وَأَنْ يُثَبِّتَ لِي عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِي الدُّنْيَا

وَالْآخِرَةِ﴾

و در راستای معیت با شما از خدا می‌خواهم که در کنار شما با تمام صدق و صفا استوار بمانم، چه در دنیا و چه در آخرت.

خدایا! زیارت عاشورا چه جرأتی به انسان می‌دهد که چنین آرزوی بزرگی را بر زبان براند و چه امیدی در ما ایجاد می‌کند که مقامی این چنین بزرگ را طلب کنیم، نظر کنیم به مقامی که حسین علیه السلام و اصحاب او در آن مقام بودند و از خدا بخواهیم که در دنیا و آخرت ثابت قدم در کنار آن‌ها باشیم. اگر بدانیم چقدر دنیای مردم عادی تنگ و پوچ است، می‌فهمیم که این فراز از دعا چه طلب بزرگی است. چگونه وقتی اسیر دیوارهای تنگ میل‌ها و کشش‌ها و جهل‌های خود هستیم و اصلاً دنیای آزاد و وسیع آن‌ها را نمی‌شناسیم، بفهمیم که با حسین علیه السلام و اصحاب او بودن یعنی چه؟

گویا زائر حسین علیه السلام متوجه است در زیارت آن حضرت تمام دریچه‌های رحمت خدا گشوده است و لذا به خود جرأت می‌دهد که تقاضای خود را تا آنجا وسعت دهد که اظهار کند:

﴿وَأَسْأَلُهُ أَنْ يُبَلِّغَنِي الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ

عِنْدَ اللَّهِ﴾

و در ازای برائت از دشمنان شما و موَدّت به شما و در راستای معیت با آن عزیزان، از خدا می‌خواهم که مرا به مقام محمودی که شما نزد خدا دارید، برساند.

خداوند در قرآن می‌فرماید: ای پیامبر مقداری از شب را بیدار بمان و به عبادت بگذران بلکه پروردگار تو، تو را به مقام محمود برساند: «وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا».^{۴۳}

به فرمایش بزرگان، مقام محمود، مقام شفاعت و ولایت است. شما در زیارت عاشورا پس از آن مقدمات از خدا مقام محمودی را می‌خواهی که هدیه‌ی خدا به اهل‌البیت علیهم السلام است، حق هم داری که چنین جرأتی را به خود بدهی، زیرا که از طریق زیارت حضرت سیدالشهداء علیه السلام با همه پیامبران همسو خواهی شد. حضرت صادق علیه السلام ثواب زیارت امام حسین علیه السلام را در حدّی می‌دانند که گناهان هفتاد سال انسان آمرزیده می‌شود و رسول خدا صلی الله علیه و آله با او مصافحه می‌کنند و آن حضرت و حضرات علی و فاطمه و ائمه علیهم السلام برای او دعا می‌فرمایند.^{۴۴}

۴۳ - سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۷۹.

۴۴ - کامل‌الزیارات، ص ۱۱۸.

چون از طریق آن برائت و آن مودّت به مقام معیت با اهل بیت علیهم السلام امید بستی و در نتیجه به نزدیکی به مقامات عظیم آن خاندان امیدوار شدی، می خواهی به مقامی برسی که هیچ نقصی در مقابل حضرت حق در تو نمانده باشد و موانع قرب، تماماً رفع شده باشد و به همین جهت تقاضای مقام محمود می نمایی.

ملاحظه می فرمائید که زیارت عاشورا عبادتی است بزرگ با اهدافی عالی. چون می خواهید در ذیل نور سیدالشهداء علیه السلام توحیدی شوید و حالاتی را که بر موحدان بزرگ رسیده است آرزو می کنید. زیرا خواندن زیارت عاشورا، توجه به حادثه‌ای نیست که در گذشته اتفاق افتاده و شما به یادآوری آن می پردازید، بلکه توجه به یک نوع زندگی زیبای دایمی است که در حال تنفس در آن هستید. نظر انداختن و دل سپردن به مقام محمودی است که مقام پیامبر و امامان علیهم السلام است، یعنی از دنیای منجمد مردم سرگردان در آمدن و به دنیای روح‌های بزرگ موحدین راستین وارد شدن، چرا که بزرگی هر انسان به بزرگی اهداف اوست. به رسم یگانگی با آن روح‌های بزرگ اظهار می داری:

﴿وَأَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ نَارِي مَعَ إِمَامٍ هُدًى

ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ﴾

و از خدا می‌خواهم که رزق من گرداند خون‌خواهی خودم را در کنار امامی هدایت شده و نمایان که به حق می‌خواند و آشکارا بشریت را هدایت می‌کند.

در چنین آرزویی است که انسان فقط ناظر جبهه‌ی حق و باطل نیست و در تنفّر از باطل و محبّت به امام در حدّ احساسات عاطفی متوقف نمی‌شود بلکه می‌خواهد در میدان عمل در اردوگاه پشتیبانی از حق قرار گیرد و فعّالانه این محبّت و آن برائت را در جان خود تثبیت کند و طراوت دفاع از حق را در زندگی خود به فعلیت برساند و عملاً در چنین شور و شعف معنوی وارد شود و حاکمیت حق را تا صحنه‌های سیاسی و اجتماعی گسترش دهد، زیرا همه جا باید حکم محبوب ما یعنی خداوند حاکم باشد. آن هم در حدّی که زائر سیدالشهداء علیه السلام به مرتبه‌ی خون‌خواهی حضرت نایل شود، که بحث آن در فرازهای قبل گذشت. ابتدا حسین علیه السلام را «شارالله» خواند که خداوند خون‌خواه اوست، با شدت یافتن یگانگی بین زائر و امام، می‌خواهد در کنار امام منصور، خودش خون‌خواه حضرت باشد و لذا خود را خون‌خواه حضرت احساس می‌کند، و باز با شدت یافتن یگانگی در این فراز اخیر می‌خواهد خون‌خواه خود باشد، زیرا دیگر جدایی بین خود و

مولایش احساس نمی کند و می گوید: «وَ أَنْ يُرْزُقِنِي طَلَبَ
ثَّارِي» و سپس اظهار می دارد:

﴿وَأَسْأَلُ اللَّهَ بِحَقِّكُمْ وَ بِالشَّانِ الَّذِي لَكُمْ
عِنْدَهُ أَنْ يُعْطِيَنِي بِمُصَابِي بِكُمْ أَفْضَلَ مَا
يُعْطَى مُصَابَا بِمُصِيبَتِهِ مُصِيبَةً مَا أَعْظَمَهَا وَ
أَعْظَمَ رَزِيَّتَهَا فِي الْإِسْلَامِ وَ فِي جَمِيعِ
السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ﴾

از خدا تقاضا دارم به حق شما و به حقیقتِ شأن و منزلتی
که در نزد خدا دارید، مرا به پاداش اندوه و مصیبتی که از شما
دارم، برترین عطائی را که به مصیبت زده ای می کند به من عطا
کند به خاطر مصیبتی که چقدر در عالم اسلام و در جمیع
آسمان ها و زمین بزرگ بود.

مقام اتحاد با امام را ملاحظه بفرمائید که چگونه در راستای
آن اتحاد و یگانگی از عمق جان اظهار می دارید: مصیبتی که
به شما و سختی هایی که بر شما وارد شده است، همه بر من
وارد شده است، حال از خدا می خواهم که اجر آن
مصیبت های بزرگ را به من نیز عطا کند. چون شیعه در عمل
نشان داده است که با امام حسین علیه السلام و اصحاب کربلا،

همتاریخ شده و لذا هر شمشیری که بر آن‌ها فرود آمد، آن را بر جان و روح خود احساس می‌کند.

توجه کنید چه حالتی را باید در خواندن این جمله در خود ایجاد کنید تا آن را صادقانه بگوئید. باید متوجه بود که مصیبت بزرگی بر ما وارد شده است زیرا ما پاره‌ای از جان امام حسین علیه السلام هستیم، او کلی است که ما جزئی از پرتو آن کل می‌باشیم. مگر آن حضرت محبوب جان من و شما نیست؟ پس به اصل جان انسان‌ها یعنی به انسانیت کل، مصیبت وارد شده است. امام، جانِ جانِ انسان‌هاست. و این است که هر مصیبتی بر او وارد شود در واقع به عمق جان انسانیت هر انسان وارد شده است. به همین جهت وقتی بر پیامبر و ائمه علیهم السلام صلوات می‌فرستیم، در واقع بر عمق جان خود صلوات فرستاده‌ایم و لذا پرتوی از آن صلوات بر جان ما بر می‌گردد. امام حقیقت هر انسان و جانِ جانِ هر انسان می‌باشد و هر کس از او غفلت کند از همه‌ی انسانیتش غافل شده است. به گفته‌ی مولوی:

هر که مانند زین قیامت بی‌خبر	تا قیامت وای او، ای وای او
هر که ناگه از چنان مه دور ماند	ای خدایا! چون بُود شب‌های او
خیمه در خیمه، طناب اندر طناب	پیش شاه عشق و لشکرهای او

خیمه‌ی جان را ستون از نور پاک نور پاک از تابش سیمای او
 عشق شیر و عاشقان اطفال شیر در میان پنجه‌ی صدتای او
 در کدامین پرده پنهان بود عشق کس نداند، کس نبیند جای او
 عشق، چون خورشید ناگه سر کند برشود تا آسمان غوغای او^{۴۵}

امام، شاه عشق و خیمه‌ی جان انسان است. اگر آن حضرت بر ما نظر کند در واقع جان ما به اصل خودش نزدیک می‌شود چون انسان کامل جنبه‌ی کمالی هر انسان می‌باشد. حال در مصیبتی که بر امام حسین علیه السلام وارد شده است ملاحظه کن جان بیدار چه حالتی خواهد داشت و این مصیبت را برای خود چگونه احساس می‌کند و وای اگر کسی مصیبت اهل بیت علیهم السلام را در جان خود و برای خود احساس نکند. در این صورت این انسان از خود برترش غافل است. می‌گویی: ای اباعبدالله من این مصیبت را بر خودم وارد می‌دانم و خود را صاحب عزا حس می‌کنم. اظهار می‌دارید: «بِمُصَابِي بِكُمْ»؛ مصیبت من است آن چه به شما وارد شده و واقعاً مصیبت من است. و از آنجایی که آن مصیبت جهت حفظ دین و دینداری است و زیباترین عمل عبادی ممکن در آن زمان به حساب می‌آید، انتظار پاداشی بزرگ برای آن هست و در این راستا و با توجه

به اتحادی که با اصحاب کربلا پیدا کردید، اظهار می‌دارید پاداش تحمل مصیبتِ مرا که به شما وارد شده است از خدا می‌خواهم. «أَفْضَلَ مَا يُعْطَى مُصَابًا بِمُصِيبَتِهِ»؛ آن هم کامل‌ترین پاداشی را که به مصیبت‌زدگان می‌دهی. «مُصِيبَةٌ مَا أَعْظَمَهَا وَ أَعْظَمَ رَزِيئَتَهَا فِي الْإِسْلَامِ وَ فِي جَمِيعِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ»؛ مصیبتی که مصیبت بزرگی است در اسلام و در همه‌ی آسمان‌ها و زمین. بزرگی این مصیبت را ما بر جان خود احساس می‌کنیم. مصیبت فقط بر حضرت زینب علیها السلام وارد نشده است، بلکه بر هر کسی که احساس اسلامیت دارد و هر کسی که اهل آسمان‌ها و زمین است، این مصیبت بزرگ بر او هم وارد شد. چه بفهمد و چه نفهمد.

راستی اگر مصیبت وارده بر اباعبدالله علیه السلام مصیبت وارده بر ما نیست، پس مصیبت بر چه کسی است؟ آری اگر ستمگری در گوشه‌ای از این دنیا بمیرد، مصیبت ما نیست، مصیبت خودش است و اول مشکلاتش. ولی مصیبت بر اباعبدالله علیه السلام به عنوان بزرگ‌ترین انسان روزگار خود چنین نیست. هر کس در مصیبت وارده بر آن حضرت مجبور است موضع خود را روشن کند و احساس خود را بنمایاند، چون حقیقتاً حسین علیه السلام یعنی ما، ولی در مرتبه‌ای که جنبه‌ی آرمانی ما به حساب می‌آید. حسین علیه السلام یعنی ما با وسعتی بیشتر. پس در صحنه‌ی

کربلا ما هستیم که داریم شمشیر می خوریم، و ما را به شهادت کشانده‌اند، و ما نیز عزادار خود هستیم، چرا که به اعتباری امام پاره‌ای از جان ماست.

شهادت اباعبدالله علیه السلام بر عالم هستی گران آمده و مصیبت او بر جمیع آسمان‌ها و زمین طاقت فرسا بود، زیرا که مقصد خلقت هستی، انسان است و اصل انسانیت هم امام معصوم است و عالم به امام نظر دارد و هر مصیبتی که بر امام وارد شود بر جنبه‌ی برتر عالم یعنی بر قلب عالم وارد شده است. و لذا در راستای عزاداری و احساس مصیبت برای حسین علیه السلام باید یک نوع یگانگی قلبی در این جریان نه تنها با انسانیت، بلکه با عالم هستی در خود ایجاد کنیم و با این حال و هوا می‌توان با زیارت عاشورا زندگی کرد و از دنیای تنگ روزمرگی‌ها به در آمد، و گرنه مصیبت‌های ما در حدّ مریض شدن فرزندان و گم شدن کفش و کلاه‌مان تقلیل می‌یابد و غم ما غم کهنه‌شدن فرش‌هایمان می‌شود.

با زیارت عاشورا می‌توان پرواز کرد و بلندتر از این زندگی عادی، به افق‌های بسیار برتر نزدیک شد، خود را در صحنه‌ای وارد نمود که صحنه‌ی مقابله‌ی جبهه‌ی حق به فرماندهی امام

حسین علیه السلام در مقابل جبهه‌ی باطل است و از این طریق با حسین علیه السلام زندگی کنیم تا با روزمرگی‌ها هم‌جوار نگردیم و با پایین و بالا رفتن قیمت کالاهای دنیا، شخصیت ما هم بالا و پایین نرود که به تعبیر قرآن این همان خسران مبین و ضرر کامل است.^{۴۶} وقتی توانستیم به آن درجه از بصیرت برسیم که مصیبت‌های وارده بر اولیاء الهی را مصیبت خودمان محسوب کنیم، دیگر بالا و پایین رفتن عوامل زودگذر دنیا، غم‌ها و شادی‌های ما را تعیین نمی‌کنند، گفت:

گرچه در خشکی هزاران رنگ‌هاست

ماهیان را با بیوست جنگ‌هاست

این جهان خود حبس جان‌های شماست

هین روید آن سو که صحرای شماست

این جهان محدود و آن خود بی‌حد است

نقش و صورت پیش آن معنی سد است

۴۶ - قرآن در سوره‌ی حج، آیه‌ی ۱۱ می‌فرماید: «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»؛ و از مردم کسانی هستند که خدا را فقط در حدّ حرف می‌پرستند، پس اگر خیری به آن‌ها برسد بدان اطمینان یابند و چون بلایی به آن‌ها رسد روی برتابند، در دنیا و آخرت در خسران‌اند، این است همان خسران آشکار.

بنای ما بر این است که از این دنیا در آیم و به دنیای محمد و آل محمد علیهم السلام وارد شویم و نور حسین علیه السلام راهنما و عامل جهت‌دهی خوبی است. در همان راستا که شرایط را جهت طرح عالی‌ترین تقاضاها مناسب دیدید اظهار می‌دارید:

﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِي مَقَامِي هَذَا مِمَّنْ تَنَالُهُ
مِنْكَ صَلَوَاتٌ وَرَحْمَةٌ وَمَغْفِرَةٌ﴾

خدایا! در این مقام، که مصیبت شهادت امام علیه السلام بر جانم نشسته، مرا جزء کسانی قرار ده که از طرف تو صلوات و رحمت و مغفرت دریافت کرده‌اند.

اظهار می‌دارید: «اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِي مَقَامِي هَذَا»؛ خدایا در مقامی این چنین، یعنی مقامی که از طریق زیارت عاشورا به زیارت حضرت سیدالشهداء علیه السلام نایل شده‌ام و خود را در پرتو یگانگی با آن حضرت قرار داده‌ام، در مقام برائت از دشمنان امام حسین علیه السلام و عشق و محبت به سلطان عشق و یارانش، در مقامی که مقام زندگی واقعی است، مرا شامل صلوات و رحمت و مغفرت خود قرار ده. اگر این زیارت و عزاداری شرایط قابلیت چنین صلوات و رحمت و مغفرتی را فراهم نمی‌کرد، چنین تقاضایی، تقاضای بیهوده‌ای بود. پس معلوم است در شرایطی قرار گرفته‌اید که امکان صلوات و رحمت و مغفرت الهی بر جانتان فراهم است و بر این اساس اظهار چنین

تقاضای مهمی را به ما آموخته‌اند، از طریق این تقاضا از خدا می‌خواهی تا همه‌ی نیکی‌ها را به طور یک جا به شما عطا کند. از خدا تقاضا می‌کنی! هم صلواتی که بر پیامبر خودت می‌فرستی، بر جان من بوزان، تا جان من بهار شود و هم رحمت را که بر هستی سرازیر می‌داری، بر جان من بریز، تا جانم شکوفا گردد و با اتصال به نور ربوبیت تو سرمست گردد، هم مغفرتت را بر من بیفشان تا موانع اتصال به مقام قربت رفع گردد.

بعد از این فراز از دعا که جانتان آمادگی کامل پیدا می‌کند، در فراز بعدی به خود اجازه می‌دهید که عظیم‌ترین تقاضا را بر زبان آورید، بالاترین تقاضایی که ممکن است یک بشر از خدای خود داشته باشد. خدایا، پروردگارا، تمام وجود ما را ذوب گردان و این دعا را در حقّ مان مستجاب بفرما. و آن تقاضا این است که:

﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْيَايَ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَ آلِ

مُحَمَّدٍ وَ مَمَاتِي مَمَاتِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ﴾

خدایا! حیات و مرگ مرا همچون حیات و مرگ محمد صلی الله علیه و آله

و آل او قرار بده.

مگر نه این که انسان وقتی به مقصد می‌رسد که همه‌ی ابعاد وجودش از نقص رسته باشد؟ و مگر انسانِ معصوم در شعفِ بی‌نقصی و در طراوتِ اُنس با خدا در همه‌ی ابعاد وجودی‌اش به سر نمی‌برد؟ مگر محمّد و آل محمّد علیهم السلام معصوم نیستند؟ حال ملاحظه کنید چه تقاضای بزرگی را از دریچه‌ی زیارت عاشورا، با خدا در میان می‌گذارید. از خدا می‌خواهید آن طور که انسان‌های کامل بدون هر حجابی با تو به سر می‌برند و زندگی خود را می‌گذرانند شما هم زندگی را بگذرانید و آن طور که امام معصوم به مرگ نظر دارد و با مرگ روبرو می‌شود، شما هم بر مرگ نظر کنید و با آن روبرو شوید و از دریچه‌ی مرگ به سوی ابدیتی بس نورانی سیر کنید. در یک کلمه در این فراز طالب عبودیت محض شده‌اید، زیرا همه‌ی حقیقت انسان، همین عبودیت است که منجر به تجلی ربوبیت کامل حق بر قلب‌ها می‌گردد. مقام زائر حسین علیه السلام چه اندازه ارزشمند است که می‌تواند عالی‌ترین مقام ممکن را از خداوند تقاضا کند، تمام زیارت عاشورا برای رساندن زائر امام حسین علیه السلام است به چنین مقامی. کدام تقاضا و آرمان بالاتر از این می‌تواند باشد که زندگی و مرگ انسان، در فضای زندگی و مرگ بزرگ‌ترین انسان‌های هستی قرار گیرد؟ اگر بدانیم انسان‌های عادی در چه دنیای تنگی زندگی می‌کنند و اگر

بدانیم در این دنیای تنگ دست و پا زدن چقدر آزار دهنده است و اگر بدانیم آنگاه که زندگی از و هم‌ها و خیالات آزاد شد چقدر شیرین و گسترده است و اگر بدانیم زندگی در افقی که معصوم در آن افق زندگی می‌کند چه اندازه روح‌افزا است و چه اندازه آزادی از خود و از هوس‌ها را به دنبال دارد، لحظه‌ای از این دعا غافل نمی‌شویم.

انسان‌های معمولی با ارزش‌های پیرایه‌ای و غیر واقعی برای خود عالم مخصوصی ساخته‌اند و در آن زندگی می‌کنند که هیچ نوری از حقایق غیبی بر جانشان نمی‌تابد و راهی به عالم گسترده‌ی غیب و معنویت به سوی آن‌ها گشوده نمی‌شود و همه با سایه‌های ذهنی خود مأنوس‌اند و همین امر موجب می‌شود تا رابطه‌شان با حقیقت قطع شود و در این حال به جای رابطه داشتن با یک زندگی واقعی، با سایه‌ی زندگی رابطه برقرار می‌کنند و در واقع در سرابِ زندگی می‌دوند و هر چه بیشتر از اصل خویش فاصله می‌گیرند، تا آن‌جا که دیگر با خود حقیقی‌شان بی‌ارتباط می‌شوند و همه‌ی زندگی را خرج سایه‌های زندگی می‌کنند و دیگر هیچ، و در انتها وامانده و خسته، زندگی را تمام می‌کنند، گفت:

جان همه روز از لگد مال خیال وز زیان و سود و زبیم زوال

نی صفا می‌ماندش نی لطف و فر نی به سوی آسمان راه سفر

زندگی انسان‌های معصوم درست برعکس، آنقدر که آن‌ها در آسمان معنویت زندگی می‌کنند در زمین تنگ و تاریک به سر نمی‌برند و ما در زیارت عاشورا از خدا زندگی و مرگی همانند زندگی و مرگ معصومین را می‌خواهیم تا در واقع از اضمحلال و روزمرگی‌ها رها شویم. آنقدر افق این فراز از زیارت بلند است که هیچ تقاضایی را نمی‌توان هم‌پراز آن دانست فقط می‌توان گفت: خدایا خودت جرعه‌ای از مزه‌ی زندگی معصومین را بر جان ما بچشان تا از خاک بر آییم و به افلاک در آییم.

پس از طرح آن تقاضای بزرگ، غم غربت خود را در روزگاری که در آن به سر می‌برید با خدای خود در میان می‌گذارید و عرضه می‌دارید:

﴿اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ تَبَرَّكَتَ بِهِ بَنُو أُمَّيَّةَ وَابْنُ
 آكَلَةَ الْأَكْبَادِ اللَّعِينُ ابْنُ اللَّعِينِ عَلِيٌّ لِسَانِكَ وَ
 لِسَانِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي كُلِّ
 مَوْطِنٍ وَ مَوْقِفٍ وَقَفَ فِيهِ نَبِيُّكَ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَآلِهِ﴾

زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام ۱۰۳

خدایا روز عاشورا را مبارک شمردند، بنی امیه و فرزند هند جگرخوار که ملعون است بر زبان تو و زبان پیامبر تو در هر موطن و موقفی که در آن ایستاده پیامبر تو که صلوات خدا بر او و بر آل او باد.^{۴۷}

خدایا امروز و امروزه روزگاری شده که بنی امیه و فرزندان هند جگرخوار به جهت آن که فرزند پیامبرشان را شهید کردند جشن می گیرند. خدایا دنیای آن‌ها دنیایی است که کشتن امام معصوم را وسیله‌ی حفظ حیات و دنیای خود می دانند. اینان قومی هستند که همواره مورد لعن خدا و رسول خدا صلی الله علیه و آله بوده‌اند.

ملاحظه فرمائید که در زیارت عاشورا بنا بر این است که چهره‌ی نفاق بنی امیه رسوا شود نه این که تقابل بین شیعه و سنی شکل گیرد. البته نقش بنی امیه در ایجاد تقابل اهل سنت با شیعه را نیز نباید نادیده گرفت، آن‌ها سعی کردند مبارزه‌ی خود با امامان معصوم علیهم السلام را به مبارزه‌ی اهل سنت با امامان و شیعیان تبدیل نمایند. همین کاری که امروزه وهابیان انجام می دهند.

۴۷ - آكلة الاکباد، هند مادر معاویه است، چون در جنگ احد وقتی حضرت

حمزه را شهید کردند، جگر آن حضرت را در آورد و در دهان گذاشت.

از آن جایی که در بینش اسلام ناب «كُلُّ يَوْمٍ عَاشُورَا وَ كُلُّ اَرْضٍ كَرْبَلَا»؛ است و شعار ما شیعیان در طول تاریخ بعد از کربلا چنین بوده، با اظهار این فراز از زیارت، متوجه جبهه‌های باطلِ زمانه‌ی خود می‌شویم که چگونه یزیدیان بر باطل خود تأکید می‌کنند و حق و حقیقت را به مسلخ می‌برند، بر همین اساس بزرگان دین همواره زیارت عاشورا می‌خواندند تا از حرامیان روزگار خود غافل نگردند. تا مهدی علیه السلام ظهور نفرماید هر روز برای ما روز عاشورا است و از ظلمی که توسط استکبار جهانی بر حق و حقیقت روا داشته می‌شود غافل نخواهیم ماند.

بزرگان دین همواره با زیارت عاشورا مأنوس بودند تا همیشه خود را در جبهه‌ی کربلایان به فرماندهی حضرت امام حسین علیه السلام حفظ کنند، چون متوجه بودند و هستند که این جبهه تا قیام قیامت گشوده است. مگر امروز ستمگران در هر لباسی و به شکل‌های مختلف با اسلام ناب در جنگ و ستیز نیستند؟ شعار «كُلُّ يَوْمٍ عَاشُورَا وَ كُلُّ اَرْضٍ كَرْبَلَا»؛ می‌خواهد بگوید: روح خود را برای همیشه با فرهنگ اصحاب کربلا متحد نگه‌دار تا شور اصحاب حسین علیه السلام در جانت زنده بماند و لحظه‌ای از وفاداری به حقیقت غافل نمانی. مضافاً این که متذکر می‌شوید جبهه‌ی یزیدیان به جهت لعنت دائمی که خدا

زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام ۱۰۵

و رسول خدا صلی الله علیه و آله بر آن می کنند هرگز سر به سلامت نمی برد و لذا با تکرار این فراز از بی تفاوتی نسبت به حق و باطل - که هلاکت بزرگی است - خود را نجات می دهیم.

با امید به این که تلاش های جبهه ی باطل به جهت لعنت خداوند، به هیچ نتیجه ای نمی رسد، خود را در این لعنت ها شریک می نمائید و تقاضا می کنید:

﴿اللَّهُمَّ الْعَنْ أَبَا سُفْيَانَ وَ مُعَاوِيَةَ وَ يَزِيدَ بْنَ
مُعَاوِيَةَ عَلَيْهِمْ مِنْكَ اللَّعْنَةُ أَبَدَ الْأَبْدِينَ﴾

خدایا بر اباسفیان و فرزند او یعنی معاویه و یزید فرزند معاویه لعنت و دوری از رحمت را جاری فرما. لعنتی از جانب تو تا ابد بر آن ها باد. تا همیشه سنّت یزید در عالم رسوا و مطرود باشد و هرگز تنفّر ما نسبت به آن سنّتِ سوء و سیاه فرو ننشیند.

إن شاء الله عزیزان متوجه هستند که نقش این لعنت ها در جهت دهی قلب بسیار مهم است و موجب طهارت آن از گرایش هایی می شود که در نفس اماره ی انسانی نهفته است. در راستای شکایت از غربت حق اظهار می دارید:

﴿وَ هَذَا يَوْمٌ فَرِحَتْ بِهِ آلُ زَيْدٍ وَ آلُ مَرْوَانَ
بِقَتْلِهِمُ الْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾

خداوندا: این روز، روزی است که آل زیاد و آل مروان به جهت قتل حسین علیه السلام شادی می کنند.

با غفلت از غدیر و عدم رشد معنوی جامعه، احزاب و گروه‌هایی با آن درجه از شقاوت و پستی شکل گرفتند که به قتل امام حسین علیه السلام با آن همه صفا و بزرگی و صداقت و ایمان، خوشحال شدند. چقدر باید جامعه از مرزهای انسانیت دور شده باشد که در درون آن جامعه گروه‌هایی شکل بگیرند که با قتل چنین انسانی که نمایشگاه فضایل بود، خوشحال شوند. الهی! از عمق وجودم از تو تقاضا می کنم جبهه‌ی ما را از آن‌ها جدا کن و جان ما را به تنفر و دوری محض نسبت به این طایفه‌ها و جریان‌ها تبدیل فرما و در این راستا اظهار می دارید:

﴿اللَّهُمَّ فَضَاعِفْ عَلَيْهِمُ اللَّعْنَ مِنْكَ وَ
الْعَذَابِ﴾

خدایا! پس لعنت و عذاب خود را بر آن‌ها بیش از پیش بیفزا.

الهی سراسر قلب من از انسان‌های خبیث، پر کینه است. پس خدایا لعنت و عذاب خود را بر آن‌ها بیشتر کن، تا حجاب‌های بین من و تو رفع گردد و امورم اصلاح شود، زیرا هر پیامبری چون به مشکلی برخورد می کرد با لعنت کردن بر یزید و قاتلان امام حسین علیه السلام مشکل خود را رفع می نمود. از جمله

زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام ۱۰۷

حضرت آدم علیه السلام چهار بار یزید را لعنت کرد و حوّا را در عرفات یافت^{۴۸} و نوح نیز چهار بار یزید را لعنت کرد و کشتی او از موانع گذشت و به راه خود ادامه داد.^{۴۹} امروز نیز جوامع اسلامی در صورتی از موانع خود عبور می کنند که تنفر خود را از دشمنان بشریت اعلام نمایند و جهت خود را متوجه کمالاتی نمایند که اهل البیت علیهم السلام متذکر آن هستند.

حال که در مقابل خوشحالی آنها به جهت شهادت حضرت سیدالشهداء علیه السلام از خداوند برای آنها تقاضای لعنت نمودید در ادامه اظهار می دارید:

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ فِي مَوْقِفِي هَذَا وَ أَيَّامِ حَيَاتِي بِالْبِرَاءَةِ مِنْهُمْ وَ اللَّعْنَةِ عَلَيْهِمْ وَ بِالْمُوَالَاةِ لِنَبِيِّكَ وَ آلِ نَبِيِّكَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ﴾

۴۸ - «بحار الانوار»، ج ۴۴، ص ۲۴۳.

۴۹ - «بحار الانوار»، ج ۴۴، ص ۲۴۳.

خدایا! من به سوی تو در این روز و در این موقف و شرایط، از طریق دوری و برائت و لعنت بر قاتلان حسین علیه السلام و از طریق محبت به پیامبر و آل او علیهم السلام، تقرب می جویم.

در این فراز، برائت و لعنت بر قاتلان حسین علیه السلام را از یک طرف و محبت و مودت بر پیامبر و آل او را از طرف دیگر، وسیله‌ی تقرّب خود به خدا قرار می دهید. چون از طریق چنین برائت‌ها و مودت‌ها شخصیت خود را به تعادل می‌رسانید تا معلوم شود محبت خود را در کجا قرار دهید و غضب خود را به کدام طرف هدایت کنید، زیرا که دینداری کامل در مدیریت حبّ و بغض حاصل می‌شود. چنانچه حضرت باقر فرمودند: «هَلِ الدِّينُ إِلَّا الْحُبُّ وَ الْبُغْضُ»؛^{۵۰} آیا دین و دینداری جز حُبّ و بغض است؟ وقتی این نکته به خوبی روشن شد معنی و مقصدِ صد لعن و صد سلام روشن می‌شود و این‌شاء‌الله با انجام آن لعنت‌ها و سلام‌ها بهره، بلکه بهره‌ها به دست می‌آورد و از تکرار آن خسته نمی‌شوید. زیرا از آن طریق دینداری خود را در تعادل قرار داده‌اید و سیر لازم را در خود محقق نموده‌اید، کسی خسته می‌شود که این امور را تکراری ببیند، ولی اگر هر بار با لعنت به دشمنان بهترین انسان‌ها و یا با

زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام ۱۰۹

سلام بر آن انسان‌های بزرگ، خود را در حال و احوال
جدیدی قرار دادید دیگر خستگی به سراغ شما نمی‌آید، زیرا:
ملالی نیست ماهی راز دریا که بی‌دریا خود او خرم نباشد

پس صد مرتبه می‌گوی:

﴿اللَّهُمَّ الْعَنْ أَوَّلَ ظَالِمٍ ظَلَمَ حَقَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ
مُحَمَّدٍ وَ آخِرَ تَابِعٍ لَهُ عَلَى ذَلِكَ اللَّهُمَّ الْعَنْ
الْعَصَابَةَ الَّتِي جَاهَدَتِ الْحُسَيْنَ وَ شَايَعَتْ وَ
بَايَعَتْ وَ تَابَعَتْ عَلَى قَتْلِهِ اللَّهُمَّ الْعَنْهُمْ

جميعاً﴾

خدایا! لعنت کن و از رحمت خودت دور گردان اولین
متجاوز به حق محمد و آل او را و آخرین کسی که متابعت
کرده اولین ظالم را بر ظلم. خدایا! لعنت کن طایفه‌ای را که با
حسین علیه السلام به سر جنگ بر آمدند و همراهی و بیعت و متابعت بر
قتل او کردند. خدایا! بر همه‌ی این جبهه لعنت بفرست.

به حضرت صادق علیه السلام گفته شد؛ «إِنَّ فُلَانًا يُوَالِيكُمْ إِلَّا أَنَّهُ
يُضَعْفُ عَنِ الْبِرَاءَةِ مِنْ عَدُوِّكُمْ فَقَالَ هِيَ هَاتِ كَذَبَ مَنْ ادَّعَى
مَحَبَّتَنَا وَ لَمْ يَتَبَرَّأْ مِنْ عَدُوِّنَا»؛^{۵۱} فلان کس به شما ارادت و

محبت دارد ولی نسبت به برائت از دشمنان شما ضعف از خود نشان می دهد. حضرت فرمودند: هیهات! دروغ می گوید کسی که ادعای محبت ما را داشته باشد و از دشمنان ما تبری نجوید. ملاحظه فرمائید که در «صد لعن و صد سلام» ابتدا لعنت قرار دارد. زیرا تا قلب از توجه به غیر، پاک نگردد جای توجه و محبت به معصوم نخواهد شد. عمده آن است که روشن شود این «صد لعن و صد سلام» یک نوع ریاضت بزرگ قلبی است و قلب را به مراتب عالی می رساند. باید قلب را روی آن متمرکز کنیم و آن را متوجه تنفر به سوی اولین جبهه‌ی ظلمی بنماییم که نگذاشت فرهنگ اهل بیت علیهم السلام در زندگی مردم جاری شود، و مردم از طریق انسان‌هایی که واسطه‌ی فیض بین خدا و خلق بودند به زندگی معنوی کاملی دست یابند. شرط رجوع به حق کناره‌گیری از باطل است، در این فراز، قلب در بغض بر عصبیتی قرار می گیرد که مقابل امام حسین علیه السلام با آن همه صفا و ایمان و آزاد منشی ایستاد و بر آن عصبیتی که شرایط قتل حسین علیه السلام را فراهم کرد لعنت می کنی و با تمام وجود از آن‌ها متنفر می گردی. و در آخر همه‌ی اراده‌ها را یک اراده کرده و از عمق جان می گویی: «اللَّهُمَّ الْعَنَّهُمْ جَمِيعًا»؛ خدایا! بر همه‌ی ابعاد جبهه‌ی مقابل حسین علیه السلام لعنت فرست، چه آن‌هایی که به طور مستقیم به خاندان پیامبرت ظلم کردند

و مردم را از فرهنگ زلال اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام محروم نمودند، و چه آن گروه‌هایی که تحمل حاکمیت امامان معصوم علیهم السلام را بر جامعه نداشتند.

دلی که نسبت به دشمنان اهل بیت علیهم السلام غضب خود را شکل نداده، هنوز دل نشده، و هنوز زنده نگشته است و آن غضب با تکرار لعنت‌ها احیا می‌شود. فرمودند لعنت‌ها را صد بار تکرار کنید تا قلب در آن رابطه استحکام لازم را پیدا کند و چون یک نوع عبادت محسوب می‌شود و در عبادت، انسان باید قلب خود را در صحنه بیاورد تا آن قلب جهت بگیرد. با فکر نمی‌شود عبادت کرد، باید قلب در صحنه باشد، به عبارت دیگر باید خود را خرج کنید و با این قصد فرمودند آن قسمت را صد بار تکرار کنید تا به طمأنینه‌ی لازم برسید و زمینه‌ی تجلی نفعات الهی بر جانتان فراهم شود.

بعضی‌ها سریعاً نمازشان را می‌خوانند و می‌روند گوشه‌ای می‌نشینند و به دیوار تکیه می‌دهند. این‌ها چون عبادت را یک عمل می‌دانند و نه یک سیر که باید آن را با استمرار و آرامش به دست بیاورند، آن عمل را سریعاً انجام می‌دهند و لذا بهره‌ی کافی از نماز خود نمی‌برند. اگر حق زیارت عاشورا درست ادا

شود انسان طوری با نور حضرت مانوس می‌گردد که «آنچه اندر و هم ناید آن شود» (إن شاء الله). آن بزرگان بزرگ که خیلی هم در زندگی شان کار داشتند و هر دقیقه‌ی عمرشان برای مردم مفید بود، از این زیارت دست نمی‌کشیدند. خدایا! با لطف و کرم خودت رزق ما را بهره‌مندی کامل از زیارت عاشورا قرار بده.

وقتی خود امامان معصوم علیهم السلام به ما یاد دادند که از خدا بخواهیم «رَزَقْنِي الْبِرَّاتَةَ»؛ رزق ما را برائت از قاتلان امام حسین علیه السلام قرار دهد، پس از طریق «صد لعن» باید رزق خاصی نصیب خود کنیم و آن را عامل سیر و سلوک خود گردانیم. در حدیث قدسی روایت شده: «أَنَّ مُوسَى علیه السلام قَالَ يَا رَبِّ أَخْبِرْنِي عَنْ آيَةِ رِضَاكَ مِنْ عَبْدِكَ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ إِذَا رَأَيْتَ نَفْسَكَ تُحِبُّ الْمَسَاكِينَ وَ تَبْغِضُ الْجَبَّارِينَ فَذَلِكَ آيَةُ رِضَايَ»؛^{۵۲} حضرت موسی علیه السلام گفت: ای پروردگارا! به من خبر ده از نشانه‌ی رضای از بنده‌ات، پس خداوند به او وحی کرد؛ آن‌گاه که نفس خود را در حال محبت به مساکین و بغض بر ستمگران یافتی، آن را نشانه‌ی رضایت من بدان. پس باید از

طریق ایجاد تنفّر در قلب مان از ستمگران و ایجاد محبّت به اباعبدالله علیه السلام، مقام رضای الهی را برای خود فراهم کنیم.

ملاحظه بفرمائید که چگونه قلب انسان با تنفّر بر متجاوزین به استوانه‌های هدایت بشری جهت می‌گیرد و در آخر هم گروهی را لعنت کردید که به ظاهر خود را دین‌دار می‌دانند ولی به جنایتی دست می‌زنند که معلوم نیست کافران چنین اجازه‌ای به خود بدهند. چون این‌ها با پشتوانه‌ی برداشت غلطی که از دین داشتند گمان می‌کردند عمل آن‌ها حق است و لذا دین را وسیله‌ی پنهان کردن کفر خود قرار می‌دادند. عمر سعد « در روز عاشورا به لشکرش می‌گوید: «يَا خَيْلَ اللَّهِ ارْكَبِي وَ بِالْجَنَّةِ أُبْشِرِي»^{۵۳} «ای لشکر خدا! سوار شوید و حمله کنید و بهشت بشارت باد بر شما!» چنانچه حضرت امام سجاد علیه السلام در این رابطه می‌فرماید: «لَا يَوْمَ كَيَوْمِ الْحُسَيْنِ علیه السلام اَزْدَلَفَ عَلَيْهِ ثَلَاثُونَ أَلْفَ رَجُلٍ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ كُلِّ يَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِدَمِهِ وَ هُوَ بِاللَّهِ يُذَكِّرُهُمْ فَلَا يَتَعَطَّوْنَ حَتَّى قَتَلُوهُ بَغِيًّا وَ ظُلْمًا وَ عُذْوَانًا»^{۵۴} روزی چون روز حسین علیه السلام نباشد، سی هزار مرد که گمان می‌کردند از این

۵۳ - «بحار الأنوار»، ج ۴۴، ص ۳۹۱.

۵۴ - أمالی الصدوق، ص ۴۶۲.

امت اند دور او را گرفتند و هر کدام به کشتن او به خدا تقرب می جست و او به آنها خدا را یاد آور می شد ولی پند نمی گرفتند تا او را به ستم و ظلم و عدوان کشتند.

قلب ما باید از این دینداری کور فاصله بگیرد و تنفر از این نوع انحراف را در خود جدی بداند تا رویکرد صحیحی نسبت به دین در او ایجاد شود و نقش و جایگاه اهل البیت علیهم السلام در هدایت مسلمین را به خوبی درک کند.

پس از لعنت بر ناپاکان تاریخ و طهارت قلب از هر گونه گرایشی به سیره ی آنان، جهت قلب را به سوی پاکان می اندازید و سلام بر آنها را شروع می کنید. این سلام که یک نوع ملاقات روحی است، برای روح بسیار نشاط آور است و به واقع شرایط تجلیات انوار روحانی اولیاء را بر قلب سلام کننده فراهم می کند، می خواهید از طریق سلام به آن حضرت یک نوع انس خاصی را با آن حضرت برقرار کنید. با سلام به ایشان آن انس شروع می شود و با همدردی با آن حضرت، انس و یگانگی و اتحاد روحی ادامه می یابد. عرض می کنید:

﴿السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ وَ عَلَيَّ

الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ عَلَيْكَ مِنِّي سَلَامٌ

اللَّهُ أَبَدًا مَا بَقِيَتْ وَ بَقِيَ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ وَ لَا
 جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَتِكُمْ السَّلَامُ
 عَلَيَّ الْحُسَيْنِ وَ عَلَيَّ عَلِيٌّ بِنِ الْحُسَيْنِ وَ
 عَلَيَّ أَوْلَادِ الْحُسَيْنِ وَ عَلَيَّ أَصْحَابِ
 الْحُسَيْنِ

سلامی از عمق جان بر شما ای اباعبدالله، ای پدر روحانی
 بندگان خدا و سلام بر روح‌های پاکی که در ساحت و بارگاه
 معنوی شما فرود آمدند، سلام خدا از طریق من تا من باقی‌ام و
 تا شب و روز باقی است، بر شما باد و هرگز این سلام و زیارت
 و ارادت بر شما را خداوند آخرین زیارت من قرار ندهد، سلام
 بر حسین علیه السلام و بر علی بن الحسین و بر فرزندان و بر اصحاب
 او.

ملاحظه کنید بین زائر آن حضرت با آن حضرت از طریق
 این سلام چه دلدادگی در میان می‌آید. انسان بتواند با امامش
 این گونه معاشقه و مراوده کند، چه توفیق بزرگی برای قلب او
 پیش آمده است به خصوص وقتی این سلام و ملاقات روحانی
 را صد بار با تمام وجود بر امام و فرزندان و اصحاب آن
 حضرت به میان آورد، قلب در چنین شرایطی به نهایت کمال
 خود دست می‌یابد.

عرضه داشتید: «عَلَيْكَ مِنِّي سَلَامُ اللَّهِ»؛ سلام خدا از جانب من بر شما باد، تا از طریق سلامی که خداوند بر آن حضرت دارد ما نیز بر آن حضرت سلام کرده باشیم، هم یک قدم به خدا نزدیک تر شویم و هم بهترین سلام را بر مولایمان حسین علیه السلام فرستاده باشیم.

زیارت امام حسین علیه السلام را با این صد لعن و صد سلام ادامه می دهیم و تمام تلاشمان باید این باشد که با مراقبت کامل، قلب را کنترل کنیم و سعی نمائیم سیر قلبی مان در آن تنفّر و این مودّت حفظ شود. با این الفاظ شروع می کنید تا آن احوال که دنبالش هستید به دست آید و آرام آرام چشم دل به لطف الهی گشوده شود، همان طور که چشمه ی اشک برای اباعبدالله علیه السلام گشوده می شود. چشمی که برای حضرت اشک بریزد، چشم با برکتی است و در سیر الی الله بسیار به کار می آید، این همه تأکید بر گریه برای اباعبدالله علیه السلام برای به کمال رساندن مؤمنین است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «أَلَا وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَی الْبَآكِیْنَ عَلَی الْحُسَیْنِ علیه السلام وَرَحْمَةً وَشَفَقَةً»؛^{۵۵} یعنی سلام و رحمت و شفقت خدا بر کسانی که بر حسین علیه السلام گریه می کنند. گریه برای آن حضرت نه تنها در دنیا موجب رحمت و لطف پروردگار می شود، بلکه در آن دنیا که دنیای آبد ماست و بسیار به دستگیری نیاز داریم، به کمک ما می آید. چنانچه امام صادق علیه السلام می فرماید: «مَا عَیْنٌ أَحَبَّ إِلَى اللّٰهِ وَ لَا عَبْرَةٌ مِنْ عَیْنٍ بَكَتْ وَ دَمَعَتْ عَلَیْهِ وَ مَا مِنْ بَاكٍ یَبْكِیْهِ إِلَّا وَ قَدْ وَصَلَ فَاطِمَةَ وَ أَسْعَدَهَا عَلَیْهِ - وَ وَصَلَ رَسُولَ اللّٰهِ صلی الله علیه و آله وَ أَدَّى حَقَّنَا - وَ مَا مِنْ عَبْدٍ یُحْشَرُ إِلَّا وَ عَیْنَاهُ بَاكِیَّةٌ - إِلَّا الْبَآكِیْنَ عَلَی جَدِّی فَإِنَّهُ یُحْشَرُ وَ عَیْنُهُ قَرِیرَةٌ - وَ الْبِشَارَةُ تَلْقَاهُ وَ السُّرُورُ عَلَی وَجْهِهِ - وَ الْخَلْقُ فِی الْفَرَعِ وَ هُمْ آمِنُونَ»؛^{۵۶} هیچ چیزی از چشمی که برای حسین علیه السلام گریه کند و اشکی که برای امام حسین علیه السلام بریزد نزد خدا محبوب تر نخواهد بود. هیچ کسی برای امام حسین علیه السلام گریه نمی کند مگر این که به فاطمه علیها السلام و به پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله خواهد رسید و حق ما را ادا خواهد کرد. هر بنده ای فردای قیامت محشور شود چشمانش گریان است مگر آن چشم که

۵۵ - «بحار الأنوار»، ج ۴۴، ص ۳۰۴.

۵۶ - «بحار الأنوار»، ج ۴۵، ص ۲۰۷.

برای جدم حسین علیه السلام گریان باشد. زیرا او در حالی محشور می شود که چشمش روشن است. بشارتی به او داده می شود و آثار سرور در صورتش نمایان می باشد. مردم در آن روز دچار جزع و فزع هستند غیر از گریه کنندگان بر امام حسین علیه السلام که در امان خواهند بود.

معلوم است که اشک بر حسین علیه السلام چشم دل را نیز می گشاید و رابطه‌ی جان انسان را با حقایق غیبی فراهم می کند و از فضای نفاق آلودی که اهل دنیا فراهم می کنند، می رهد.

امیرالمؤمنین علیه السلام مرحبِ خیبری را با آهن گشتند و با اشک‌هایشان در دل شب در نخلستان‌های مدینه همه‌ی منیت‌هایشان را میراندند، همچنان که با سکوتشان همه‌ی دشمنانشان را نابود کردند. یعنی با آه و اشک است که می توان اخلاق رذیله را دفع کرد و این جاست که اثر گریه برای امام حسین علیه السلام در رابطه با اصلاح جان برای ما معلوم می شود. البته گریه برای آن حضرت نیاز به تزکیه‌ی اولیه دارد تا قلب طهارتی پیدا کند و احساس یگانگی با آن حضرت در انسان ایجاد شود. ابتدا باید از سر معرفت به مقام آن حضرت و محبت به آن حضرت کار را شروع کرد تا دل متوجه شود مطلوب و محبوب او حضرت سیدالشهداء علیه السلام است، در آن صورت دیگر با توجه به مصائب آن حضرت نمی تواند قرار

بگیرد و برای اُنس بیشتر با آن حضرت و برای شعله‌ور کردن عشق به حسین علیه السلام به راحتی رذایل اخلاقی خود را زیر پا می‌گذارد و لذا اگر می‌خواهید کبر و حسد و نفاق را در خود از بین ببرید، بدانید سریع‌ترین راه، گریه برای اباعبدالله علیه السلام است. امیرالمؤمنین علیه السلام عَمْرُ بْنُ عَبْدِوَدِّ را با شمشیر گشتند، ولی نظرشان برای اصلاح خود به اسلحه‌ی گریه است و لذا در دعای کمیل به خدا اظهار می‌دارند: «ارْحَمْ مَنْ رَأْسُ مَالِهِ الرَّجَاءُ وَ سِلَاحُهُ الْبُكَاءُ»؛ ای خدا به کسی رحم کن که سرمایه‌اش امید به رحمت تو، و اسلحه‌اش گریه است. یعنی گریه یکی از عوامل سرازیر شدن رحمت الهی بر جان ما است. با گریه بر مصیبت‌های اباعبدالله علیه السلام می‌توانیم خودمان را آدم کنیم، زیرا از طریق تواضع است که می‌توان کبر و حسد و سایر رذایل اخلاقی را از بین برد و ظهور کامل تواضع در مقابل حق، گریه است و آن هم گریه‌ای با جهت‌گیری دقیق که برای امام حسین علیه السلام صورت می‌گیرد.

چون با سلام بر اباعبدالله علیه السلام قلب جهت‌گرفت، دیگر نمی‌خواهد سلام را تمام کند و این صد سلام آنچنان دل را جذب می‌کند و روح را مملوّ از محبت به این خاندان می‌نماید که گویا انسان با همه‌ی بهشت‌های عالم مرتبط شده است. چه کسی است که بتواند دل از اُنس با امام حسین علیه السلام و اصحاب

آن حضرت برگند؟ حتماً داستان مکالمه‌ی حضرت موسی علیه السلام را با خدا می‌دانید، که حضرت همچنان دلشان می‌خواست آن مکالمه را ادامه دهند و دنبال بهانه بودند که مکالمه قطع نشود. خدا از حضرت پرسید: آنچه در دست داری چیست؟ گفت: این عصای من است: «قَالَ هِيَ عَصَايَ». بعد حضرت موسی علیه السلام احساس کردند این اندازه حرف زدن کم است، ادامه دادند و گفتند: به آن تکیه می‌دهم: «أَتَوَكَّلُ عَلَيْهَا»؛^{۵۷} باز حضرت احساس کردند نمی‌توانند دل بکنند، ادامه می‌دهند که برای گوسفندانم به وسیله‌ی آن برگ‌ها را می‌ریزم «وَأَهْشُ بِهَا عَلَى غَنَمِي»؛ باز دل‌کندن برای حضرت مشکل است. ادامه می‌دهند «وَلِي فِيهَا مَآرِبٌ أُخْرَى»؛ خلاصه به وسیله‌ی این عصا کارهای دیگر هم می‌کنم. گفت:

همه عمر بر ندارم سر از این خمار مستی

که هنوز من نبودم که تو در دلم نشستی

شما هم با سلام بر ابا عبدالله علیه السلام به حالی می‌رسید که به

سادگی سلام بر مولایتان را رها نمی‌کنید و نمی‌خواهید دل از

او بکنید و به چیز دیگر دل بسپارید می‌گویید:

﴿السَّلَامُ عَلَى الْحُسَيْنِ وَ عَلَى عَلِيٍّ بْنِ
الْحُسَيْنِ وَ عَلَى أَوْلَادِ الْحُسَيْنِ وَ عَلَى
أَصْحَابِ الْحُسَيْنِ﴾

سلام بر حسین و بر علی بن الحسین^{۵۸} و بر اولاد حسین و بر اصحاب حسین علیهم السلام. در این فراز نه تنها بر اهل بیت حضرت سلام می‌کنید، به اصحاب امام نیز سلام می‌کنید و از طریق این سلام از اُنس روحانی لازم بهره‌مند می‌گردید، اصحابی مثل حبیب بن مظاهر و با توجه به این که این زیارت را امام معصوم خوانده‌اند، نشان می‌دهد آن قدر مقام اصحاب امام حسین علیهم السلام بالا است که ائمه علیهم السلام نیز به آن‌ها سلام می‌فرستند. چون همه‌ی اصحاب ذوب در حسین علیه السلام شدند و از خود فانی و به آن حضرت باقی گشتند.

عجیب است که بعد از سلام بر اصحاب کربلا دوباره لعنت بر قاتلان آن‌ها به میان می‌آید، گویا هنوز دل در جهت تنفّر از قاتلان حسین کامل نشده و سراسر وجود ما دوری از سیره و

۵۸ - علی بن الحسین اسم سه نفر از فرزندان سیدالشهداء علیهم السلام است، یکی حضرت سیدالساجدین علیه السلام و دیگری حضرت علی اکبر علیه السلام سوم علی اصغر علیه السلام. به احتمال زیاد در این زیارت مراد علی اکبر شهید است، چون زیارت مخصوص شهدای رکاب حضرت سیدالشهداء علیهم السلام در میان است.

صفت آن ستمگران را دریافت نکرده تا نزدیکی کامل به امام و اصحاب آن حضرت نصیصش شود. اظهار می‌دارید:

﴿اللَّهُمَّ خُصَّ أَنْتَ أَوْلَ ظَالِمٍ بِاللَّعْنِ مِنِّي وَ
 اِبْدَأْ بِهِ أَوْلَا ثُمَّ الثَّانِي وَ الثَّلَاثِ وَ الرَّابِعِ اللَّهُمَّ
 الْعَنْ يَزِيدَ خَامِسَا وَ الْعَنْ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنِ زِيَادٍ
 وَ ابْنَ مَرْجَانَةَ وَ عُمَرَ بْنَ سَعْدٍ وَ شِمْرًا وَ آلَ
 أَبِي سُفْيَانَ وَ آلَ زِيَادٍ وَ آلَ مَرْوَانَ إِلَى يَوْمِ
 الْقِيَامَةِ﴾

بارها! اول ظالم را مخصوص فرما به لعنت از طرف من و ابتدا بفرما لعنت را به او در ابتدای امر، سپس دومی را و سومی و آنگاه چهارمی را، و لعن کن یزید را به عنوان پنجمین آنها و لعن کن عبیدالله فرزند زیاد و پدرش فرزند مرجانه را و لعن فرما عمر سعد و شمر را و خاندان ابی سفیان و خاندان زیاد و مروان را تا روز قیامت.

شیخ طوسی شیخ الطائفه، چهار نفر اولی را که مورد لعن قرار می‌گیرند، به این صورت معرفی کرده: نفر اول، «قایل» یعنی اولین عامل برادرگشی تاریخ که بنیاد قتل در دنیا را نهاد و نفر دوم، عاقر شتر حضرت صالح علیه السلام یعنی اولین کسی که آیت بزرگ الهی را نادیده گرفت و او را کُشت، و نفر سوم،

زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام ۱۲۳

قاتل حضرت یحیی علیه السلام یعنی کسی که جسارت یافت پیامبر خدا را به قتل برساند، و نفر چهارم، ابن ملجم قاتل امیرالمؤمنین علیه السلام، اولین کسی که در اسلام دست به ترور وکلی الله زد.^{۵۹} ملاحظه کنید که هر کدام از اشخاصی که در این لعنت آخری مطرح شده‌اند نماینده‌ی یک نوع تفکر و منش انحرافی هستند و یزید پنجمین آن‌ها است. باید این طرز فکرها را که هر کدام نماینده‌ی یک نوع خباثت هستند، بشناسید و از عمق جان بر آن‌ها لعنت بفرستید تا قلب‌تان مصفی^۱ شود و همواره مواظب خزیدن این طرز فکرها در روح خود و جامعه‌ی مؤمنین باشید تا از عشق و محبت هدایت‌گرانه‌ی امام حسین علیه السلام کامل‌ترین بهره را نصیب خود نمایید.

پس از آن که زیارت و ملاقات با حسین علیه السلام را به اینجا رساندید به سجده می‌روید و اظهار می‌دارید:

اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ لَكَ عَلَى
مُصَابِهِمُ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَظِيمِ رَزِيَّتِي اللَّهُمَّ
ارْزُقْنِي شَفَاعَةَ الْحُسَيْنِ يَوْمَ الْوُرُودِ وَ تَبَّتْ

لِي قَدَمٍ صَدَقَ عِنْدَكَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَ أَصْحَابِ
 الْحُسَيْنِ الَّذِينَ بَدَّلُوا مُهَجَّهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ

بارالها! تو را حمد، آن هم حمد آن‌هایی که شکرگزاران
 تواند بر مصیبت خودشان، حمد خدا را بر مصیبت بزرگ من.
 خدایا! شفاعت حسین علیه السلام را در روز قیامت روزی من گردان و
 از برای من قدم صدقی را با حسین علیه السلام و اصحاب او ثابت کن،
 همان‌ها که خون خود را در کنار حسین علیه السلام و برای آن
 حضرت بذل کردند.

ای خدایی که در کربلا صحنه آرایی کردی تا بندگی
 بندگان ناب خود را بنمایی، تو را سپاس، آن هم حمد و
 سپاس آن‌هایی که می‌دانند چگونه بر مصیبت زدگی‌شان شاکر
 باشند و در شهادت حسین علیه السلام زیبایی‌های بزرگ را به تماشا
 بنشینند. حمد خدا را به جهت بزرگی مصیبتم که آنچه بر آن
 حضرت رفت بر من رفت ولی حمد تو را که حسین علیه السلام چقدر
 زیبا صحنه را شکل داد. خدایا! حاصل این زیارت و یگانگی
 آن باشد که شفاعت حسین علیه السلام را در هنگامه‌ی ورود به قیامت،
 قسمت من بگردانی و قدم صدق و راستی مرا در نزد خودت و
 همراه حسین علیه السلام و اصحاب او پایدار بداری. همان اصحابی

که خون جگرشان را در کنار حسین علیه السلام نثار و بذل و بخشش کردند.

الله اکبر از این نوع نگاه بر حادثه‌ها. به خصوص نگاه به حادثه‌ی کربلا! ملاحظه کنید امام حسین علیه السلام به آن صورت شهید شده است، حال به ما آموخته‌اند که از زیبایی‌های آن حادثه غافل نمایم و چون شکرگزاران که در مقابل نعمت‌ها حمد خدا را فراموش نمی‌کنند، حمد کنیم، حمد بر عظیم‌ترین مصیبتی که بر تو وارد شده است. اظهار می‌داری: خدایا! شاکرینِ درگاهت در هر نعمتی مُنعم را می‌بینند و در مقابل نعمت‌ها، شکر را فراموش نمی‌کنند، من نیز تو را در این حادثه حمد می‌کنم.

حمد در مقابل زیبایی‌ها و صفات کمال الهی معنی دارد. پس معلوم است شاکرین، این مصیبت را ظهور کمال می‌بینند و نه یک خسران و ضرر. «الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَظِيمِ رَزِيَّتِي»؛ خدایا! رزیه و مصیبت خیلی بزرگ است برای من، ولی حمد تو را که با هدایت خود آن را به زیباترین شکل مدیریت کردی و سپاس تو را به جهت این که مرا لیاقت عزاداری اصحاب کربلا عطا فرمودی و مقام سیر و اتحاد با بزرگ‌ترین بندگانت را به من مرحمت فرمودی.

علیه السلام

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَفَاعَةَ الْحُسَيْنِ يَوْمَ الْوُرُودِ»؛ خدایا در خاتمه‌ی این دعا و در حال سجده از تو مقام «فنا» می‌خواهم. یعنی مقام شفاعت و اتحاد با حسین علیه السلام در هنگام ورود به درگاه ربوبی‌ات، همراه با سایر اصحاب حسین علیه السلام که به مقام اتحاد و فنا در مولایشان دست یافتند. «شفع» یعنی جفت، و در شفاعت یک نحوه یگانگی و فنا مطرح است. مقام یگانگی با اصحابی که «الَّذِينَ بَدَلُوا مُهْجَهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ»؛ خون جگر خود را در کنار حسین علیه السلام بذل نمودند. در حال سجده، در حالتی که هیچ مَنیتی برای خود نمی‌شناسی و خودت را خاک کرده‌ای، متقاضی اتحاد با مولایت حسین علیه السلام هستی و در طلب این معیت، نظر به اصحاب کربلا دارید که خون جگرشان را - و نه فقط خون بدنشان را - یعنی عمق و نهایت علاقه‌ی قلبی‌شان به همه چیز را، نثار مولایشان کردند.

حال که روح و جان را با تنفّر بر طبقات ستم در طول تاریخ، از هر گرایش باطلی پاک نمودید، باز توجّه قلب را به کربلا و حضرت حسین بن علی علیه السلام می‌اندازید و آن هم در حال سجده که نزدیک‌ترین شرایط عبد است به رب و بهترین شرایط سیر انسان است به سوی پروردگار، اظهار می‌دارید:

آنچه باید در نهایت بماند مَعِیت و اِتِّحَاد با حسین علیه السلام و اصحاب اوست. مهم آن است که شما خوب متوجه باشید زیارت عاشورا یک عبادت بزرگ است و ما آرزو می‌کنیم این مطلب از دست ما نرود که می‌توانیم با زیارت عاشورا یک عبادت بزرگ و یک سیر روحانی انجام دهیم. کجای زیارت با برکت عاشورا محدود به یادآوری یک حادثه است و بس؟ مشخص است که این زیارت یک سیر روحانی است برای اِتِّحَاد با امام معصوم شهید، یعنی جانِ جانان، حضرت سیدالشهداء اباعبدالله الحسین علیه السلام.

عنایت داشته باشید که طلب مقام فنا در امام و مَعِیت با آن حضرت در سجده، عالی‌ترین تمنّایی است که می‌توان به آن فکر کرد و سیر خود را به آن سو جهت داد. سیر به سوی بزرگ‌ترین مطلوبی که به دست نمی‌آید مگر از همین طریق. اگر تمام مقامات عرفانی را طی کنید، این مقام چیز دیگری است، از این طریق هیچ حجابی بین عبد و معبود باقی نمی‌ماند، چیزی که حضرت باقر علیه السلام راز آن را گشودند و فرمودند: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ لَا يَكُونَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى اللَّهِ وَ يَنْظُرَ اللَّهُ إِلَيْهِ فَلْيَتَوَالَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ يَتَبَرَّأْ مِنْ عَدُوِّهِمْ وَ يَأْتِمْ

بِالْإِمَامِ مِنْهُمْ فَإِنَّهُ إِذَا كَانَ كَذَلِكَ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَنَظَرَ إِلَيَّ اللَّهُ؛^{۶۰} هر کس طالب است که بین او و خداوند هیچ حجابی نباشد که او خدا را بنگرد و خداوند او را، باید محبت و ولایت آل محمد را در خود ایجاد کند و از دشمنانشان تبری جوید و پیرو امامی از این خانواده باشد، اگر چنین کند خداوند بر او می‌نگرد و او هم بر خدا می‌نگرد. چنین حالتی قابل وصف نیست. هر کس قلباً یک آشنایی اجمالی با اباعبدالله الحسین علیه السلام و اصحاب گرانقدر کربلا دارد. حال، زیارت و تمرکزِ روحی بر حضرت و عزاداری و حضور در جلسات عزاداری اباعبدالله علیه السلام باعث می‌شود آن آشنایی قلبی فَوْرَان کند و در نتیجه چیزهایی را در راستای قرب الهی به دست آورد که سال‌ها به دنبال آن بود. شرطش آن است که «ره چنان رو که رهروان رفتند» باید مواظب بود شیطان عزاداری‌ها را تغییر ندهد، کار شیطان این است که هر چیزی که ما را به خدا نزدیک می‌کند و طریق رسیدن به حق است، از ما بگیرد و در آن کار اخلال ایجاد کند. بنا به فرمایش قرآن «قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لِأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ»؛^{۶۱} شیطان گفت:

۶۰ - «بحار الأنوار»، ج ۲۳، ص ۸۱

۶۱ - سوره‌ی اعراف، آیه‌ی ۱۶.

خدایا! به جهت آن که گمراهم کردی، حتماً در مسیر مستقیمی که به سوی تو ختم می‌شود می‌نشینم و بندگانت را از آن مسیر منحرف می‌کنم. همیشه اختلال شیطان در اموری است که به خدا ختم می‌شود، آیا راهی مطمئن‌تر از راه حضرت سیدالشهداء علیه السلام به سوی خدا هست؟ پس به همان اندازه باید مواظب بود شیطان در این مسیر اخلال ایجاد نکند و مقصد اصلی که قرب الی الله بود فراموش نگردد.

به عنوان مثال یکی از روزهای پر برکت، روز جمعه است که شرایط قرب الهی در آن فراهم‌تر است، به تعبیر امیرالمؤمنین علیه السلام «فَجَعَلَ الْجُمُعَةَ مَجْمَعاً نَدَبَ إِلَيْهِ لِتَطْهِيرِ مَا كَانَ قَبْلَهُ وَ غَسَلَ مَا أَوْفَعَتْهُ مَكَاسِبُ السَّوْءِ مِنْ مِثْلِهِ إِلَى مِثْلِهِ وَ ذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ وَ تَبَيَّنَ خَشْيَةَ الْمُتَّقِينَ وَ وَهَبَ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ فِي الْأَيَّامِ قَبْلَهُ»^{۶۲} خداوند جمعه را روز جمع شما قرار داد و شما را در آن خواند برای آن که پاک کند و بشوید آنچه را از کردار زشت پیش از جمعه داشته‌اید و یادآوری برای مؤمنین باشد و ترسی برای پرهیزکاران و مزد کردار بندگان را به آن‌ها عطا کند، بیشتر از آنچه بخشیده است به اهل طاعت در روزهای قبل از جمعه. حال تماشا کنید چقدر شیطان تلاش می‌کند

برکت این روز را از ما بگیرد و به بهانه‌های وهمی و خیالی ما را به تفریح و سرگرمی‌های لغو مشغول کند تا از فیض جمعه و جماعت باز بمانیم.

تأکید بنده آن است که از جمله اموری که برکات فراوانی در آن نهفته است عزاداری برای حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام است و شک نداشته باشید که شیطان نهایت تلاش خود را می‌کند تا ما بهره‌ی حقیقی خود را از آن نبریم و از طریق توجّه به امور سطحی، اصل سیر و توجّه و معیت با حضرت را که از راه عزاداری و اشک به دست می‌آید از ما برباید. آنقدر ما را به فرعیات مشغول می‌کند که از اصل غافل شویم. به ما خبر داده‌اند مَهر نماز اگر از خاک کربلا تهیه شود موجب انکشاف و رفع حجاب می‌گردد. حالا شیطان ذهن ما را از اصل مسئله می‌برد روی این که خوب است آن را آرایش بدهید، یک تکه آینه هم روی آن بچسبانید، درست آن مَهری که وسیله‌ی سجده کردن بر خاک بود- آن هم خاک کربلا- از انسان گرفته می‌شود و فرعیات مدّ نظر قرار می‌گیرد.

وقتی فرعیات و رسومات دست و پاگیر اصل توجه به امام حسین علیه السلام و کربلا را از منظر عقل و قلب ما به حاشیه برد، دسته‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی و فقط به ظاهر مساجد پرداختن، و شام و ناهار، اصل می‌شود در حالی که نباید این

امور همه‌ی فکر و ذکر عزادار حضرت سیدالشهداء علیه السلام را بگیرد و همه‌ی توجه‌ها به همین ظاهر جلب شود. آری اگر اصل عزاداری و توجه به آن مقام فراموش نشود این فریعات هم در حد معقول و محدود معنی‌دار خواهد شد. علمای بزرگی را داشته‌ایم که روز عاشورا با پای برهنه و موهای پریشان، صورت عزادار به خود می‌دادند و در دسته‌های عزاداری اباعبدالله علیه السلام شرکت می‌کردند. ولی آن‌ها سیر با اباعبدالله علیه السلام را در همه‌ی این عزاداری‌ها حفظ می‌کردند.

همچنان که ملاحظه فرمودید زیارت عاشورا حامل یک فرهنگ عبادی کامل است و نکاتی که بنده عرض کردم خیلی کمتر از آن بود که باید در باره‌ی آن زیارت گفته می‌شد و بدان توجه می‌گردید. همین قدر می‌توانیم بگوئیم که:

اول قدم آن است که او را یابی آخر قدم آن است که با او باشی
واقعاً باید با زیارت عاشورا زندگی کرد و در هر فرصتی
با آن مرادده داشت و اگر این چنین شد وقتی بر سر قبرمان هم
آن زیارت را که سال‌ها با آن مرادده داشته‌ایم، بخوانند، ما به
وجد می‌آییم و به صعود بیشتر می‌رسیم.

خدایا! شفاعت اباعبدالله الحسین علیه السلام را در دنیا و آخرت از

ما دریغ مدار.

۱۳۲ زیارت عاشورا اتحاد روحانی با امام حسین علیه السلام

خدایا! به عزت حسین و اصحاب حسین علیهم السلام قلوب ما را
ظرف معارف قرآن و معارف و محبت اهل بیت علیهم السلام قرار بده.

خدایا! حیات و مرگ ما را حیات و مرگ پیامبر صلی الله علیه و آله و آل
پیامبر علیهم السلام قرار بده.

خدایا! توفیق فهم و سیر در زیارت عاشورا را به ما عطا
بفرما.

خدایا! این انقلاب حسینی و مسئولانی که در جهت حفظ
آن تلاش می نمایند را مؤید بفرما.

«

»

قرآن

نهج البلاغه

« تفسير الميزان، سيد محمد حسين طباطبائي »

بحار الانوار، محمد باقر مجلسي

« اسفار اربعة، ملاصدرا »

فصوص الحکم، محي الدين بن عربي

امام شناسي، آيت الله حسيني تهراني

الغدیر، علامه اميني

کافي، ابو جعفر كليني

امالي، شيخ صدوق

کليات شمس تبريزي، جلال الدين محمد بلخي

مثنوي معنوي، جلال الدين محمد بلخي

مروج الذهب، مسعودي

تاريخ طبري، محمد بن جرير طبري

تفسير نور الثقلين، عبد علي بن جمعه العروسي

« مصباح الهداية الى الخلافة والولاية، امام خميني »

جهان بيني اسلامي، امامت و ولايت، مركز تربيت معلم

كمال الدين و تمام النعمة، شيخ صدوق

مجلات انتظار، مركز تخصصي مهدويت

مصباح المتهجد، ابو جعفر محمد بن حسن طوسي

فرحة الغري بصرحة القرى، سيد عبد الكريم بن طاوس.

شرح زیارت عاشورا و داستان‌های شگفت آن، موسی خسروی

کامل الزیارات، ابن قولویه

شفاء الصدور فی شرح زیارة العاشور، میرزا ابوالفضل تهرانی

لؤلؤ النضید، نصرالله شبستری

چگونگی فعلیت یافتن باورهاى دینی، اصغر طاهرزاده

روح مجرد، آیت الله حسینی طهرانی

اللهوف علی قتلی الطفوف، سید بن طاوس

مقتل خواریزمی

خصائص الحسینیة، شیخ جعفر شوشتری

المزار الکبیر، محمد بن مشهدی

مستدرک الوسائل، محدث نوری

مبانی نظری و عملی حب اهل البيت علیهم السلام، اصغر طاهرزاده

دُرر الأخبار با ترجمه، سید مهدی حجازی و همکاران

روضة الواعظین و بصیرة المتعظین، فتال نیشابوری

کربلا، مبارزه با پوچی‌ها، اصغر طاهرزاده

راز شادی امام حسین علیه السلام در قتلگاه، اصغر طاهرزاده

تفسیر کشاف، زمخشری

کشف الغمة فی معرفة الأئمة، محدث اربلی

رجال کبیر، محقق بهبهانی

مجالس المؤمنین، قاضی نورالله شوشتری

- معرفت النفس و الحشر (ترجمه و تنقیح اسفار جلد ۸ و ۹)
- گزینش تکنولوژی از دریچه بینش توحیدی
- علل تزلزل تمدن غرب
- آشتی با خدا از طریق آشتی باخود راستین
- جوان و انتخاب بزرگ
- روزه ، دریچه‌ای به عالم معنا
- ده نکته از معرفت النفس
- ماه رجب، ماه یگانه شدن با خدا
- کربلا، مبارزه با پوچی‌ها (جلد ۲۰۱)
- فرزندانم این چنین باید بود (شرح نامه ۳۱ نهج البلاغه) (جلد ۲۰۱)
- فلسفه‌ی حضور تاریخی حضرت حجت ع‌الیه‌السلام
- مبانی معرفتی مهدویت
- مقام لیلۃ القدری فاطمه علیها‌السلام
- از برهان تا عرفان (شرح برهان صدیقین و حرکت جوهری)
- جایگاه رزق انسان در هستی
- زیارت آل یس، نظر به مقصد جان هر انسان
- فرهنگ مدرنیته و توهم

- دعای ندبه، زندگی در فردایی نورانی
- معاد؛ بازگشت به جدی‌ترین زندگی
- بصیرت حضرت فاطمه علیها السلام
- جایگاه و معنی واسطه فیض
- هدف حیات زمینی آدم
- صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله عامل قدسی شدن روح
- زن، آن گونه که باید باشد
- جایگاه جنّ و شیطان و جادوگر در عالم
- عالم انسان دینی
- ادب خیال، عقل و قلب
- آنگاه که فعالیت‌های فرهنگی پوچ می‌شود
- انقلاب اسلامی، بازگشت به عهد قدسی
- انقلاب اسلامی، برون‌رفت از عالم غربی
- مبانی نظری و عملی حب اهل البیت
- جایگاه اشراقی انقلاب اسلامی در فضای مدرنیسم
- امام خمینی و خودآگاهی تاریخی
- خطر مادی شدن دین
- راز شادی امام حسین علیه السلام در قتلگاه
- هنر مردن
- تمدن زایی شیعه